Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
NILS WAHL
esitatud 6. aprillil 2017[1]

Kohtuasi C-671/15

Président de l'Autorité de la concurrence
versus
Association des producteurs vendeurs d'endives (APVE),
Association Comité économique régional agricole fruits et légumes de la région Bretagne (Cerafel),
Comité économique fruits et légumes du Nord de la France (Celfnord),
Association des producteurs d'endives de France (APEF),
Section nationale de l'endive (SNE),
Fédération du commerce de l'endive (FCE),
Société Fraileg,
Société Prim'Santerre,
Union des endiviers,
Société Soleil du Nord,
Société France endives,
Société Cambrésis Artois-Picardie endives (CAP'Endives),
Société Marché de Phalempin,
Société Primacoop,
Société Coopérative agricole du marais audomarois (Sipema),
Société Groupe Perle du Nord,
Société Valois-Fruits,
Ministre de l'Économie, de l'Industrie et du Numérique

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Cour de cassation (kassatsioonikohus, Prantsusmaa))

Eelotsusetaotlus – Konkurentsivastane tegevus – ELTL artikkel 101 – Kohaldatavus – Turu ühine korraldus – Tootjaorganisatsioonid – Nende organisatsioonide ülesanne – Minimaalse müügihinna kindlaksmääramine, turuleviidavate koguste kooskõlastamine ja strateegilise teabe vahetamine – Prantsusmaa endiiviaturg

1. Ühine põllumajanduspoliitika (ÜPP) ja Euroopa konkurentsipoliitika, mis on ühtse Euroopa tugisammasteks, võivad *prima facie* osutuda raskesti ühitatavateks. Kui esimene, mille eesmärk on põllumajandusturgude toimimise puudujääkide leevendamine, seisnes algselt kindlaksmääratud riiklikus sekkumises, iseäranis tootmiskvootide ning tootjatele antava abi süsteemide loomise teel, siis teine põhineb seevastu ideel, et majandusliku efektiivsuse ja lõppkokkuvõttes tarbijate heaolu parim garantii on turgude avamine. Need ühitamisega seotud raskused, millele on viidatud õiguskirjanduses ning mida ka Euroopa Kohus on juba käsitlenud, nõuavad aluslepingutes kasutatud ning liidu teisese õiguse aktides täpsustatud mõiste „põllumajanduslik erand" ulatuse täpset määratlemist. See ongi käesoleva kohtuasja põhisküsimus.

1 Algkeel: prantsuse.

2. Käesolev eelotsusetaotlus esitati kassatsioonimenetluses, kus l'Autorité de la concurrence'i (konkurentsiamet) president vaidlustas Cour d'appel de Paris' (Pariisi apellatsioonikohus) 15. mai 2014. aasta kohtuotsuse, millega muudeti konkurentsiameti 6. märtsi 2012 otsust nr 12-D-08, mis käsitles endiiviate tootmise ja turustamise sektori tegevust (edaspidi „vaidlusalune otsus"). Selle otsusega tuvastas nimetatud asutus, tuginedes konkreetselt ELTL artikli 101 lõikele 1, Prantsusmaa endiiviaturul mitmeosalise ja vältava (14 aastat kestnud) kartellikokkuleppe ning määras selle eest ligi 4 miljoni euro suuruse trahvi.

3. Euroopa Kohtul palutakse anda kauaoodatud [2] selgitused, mille vastu on lisaks nende põhimõttelisele tähtsusele ka suur praktiline huvi, [3] ÜPP Euroopa regulatsiooni ja Euroopa konkurentsiõiguse kohaldamise vahekorra kohta. Täpsemalt küsitakse, kas lisaks Euroopa konkurentsieeskirjade suhtes kehtivatele üldistele eranditele, mis on sõnaselgelt sätestatud ühist turukorraldust käsitlevates õigusaktides – milliste erandite kohaldamist kõnealusel juhul otseselt ette nähtud ei ole – tuleks tunnustada ka „spetsiifilisi erandeid," mis tulenevad olemuslikult ülesannetest, mis on ELTL artikli 42 alusel vastu võetud õigusaktide kohaselt pandud tootjaorganisatsioonidele ning tootjaorganisatsioonide liitudele.

4. See küsimus nõuab minu meelest täpsustatud vastust. Nagu ma alljärgnevas arutluskäigus selgitada kavatsen, nõuavad ühise turukorralduse võtmeorganisatsioonidele, see tähendab tootjaorganisatsioonidele ja nende liitudele omistatud ülesanded igal juhul seda, et nende organisatsioonide sees toimuvad teatud kooskõlastatud tegevused, mida õigusnormides sätestatud üldised erandid ei hõlma, võiksid jääda ELTL artikli 101 lõikes 1 sätestatud konkurentsi kahjustavate kartellide keelu alt välja.

5. Selline erand tuleneb peamiselt ÜPP ülimuslikkusest konkurentsipoliitika suhtes, mis sõnastati kohtuotsuses Maizena *vs*. nõukogu [4] ja mida hilisem kohtupraktika on kinnitanud. Et mitte eirata konkurentsieeskirjade kohaldamisest tehtavate erandite kitsa tõlgendamise nõuet, ei tohiks kooskõlastatud tegevuse keelu alt välja jääda sellised salajased kokkulepped nagu need, mis toovad kaasa hindade horisontaalse kindlaksmääramise, üksnes põhjusel, et need on otseselt või kaudselt suunatud tootjaorganisatsioonidele ja nende liitudele pandud ülesannete täitmisele, eriti seoses ühise turukorralduse raames „hindade stabiliseerimise" eesmärgiga. Selles kontekstis tuleb kindlaks määrata nende organisatsioonide sellised tegevused, mis kuuluvad igal juhul selliste ülesannete hulka ja need, mis, vastupidi, ei peaks mingil juhul konkurentsieeskirjade kohaldamisalast välja jääma.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

6. ELTL artiklis 42 on sätestatud, et liidu konkurentsieeskirju kohaldatakse põllumajandussaaduste tootmise ja nendega kauplemise suhtes ainult selles ulatuses, nagu on määratud teisese õiguse aktides ning võttes arvesse ELTL artiklis 39 seatud ÜPP eesmärke.

2 Vt eriti *Report of the Agricultural Markets Task Force, „Improving market outcomes"* (Bruxelles, novembre 2016) (kättesaadav aadressil https://ec.europa.eu/agriculture/agri-markets-task-force_fr), mille kohaselt *„questions about the precise scope of the possibilities and constraints applying to producer cooperation abound. Ambiguity of rules also risks giving rise to diverging approaches by national competition authorities thereby undermining the internal market"* (punkt 147).

3 Selle tõenduseks on võrdlemisi erakordne asjaolu, et Euroopa Komisjon on (17 korral 12 aasta jooksul) *amicus curiae* staatuses põhikohtuasja menetluses märkusi esitanud, lähtudes nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 1/2003 asutamislepingu artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205), artikli 15 lõikest 3. Viimati nimetatud sättes nähakse ette, et kui see on vajalik konkurentsieeskirjade ühetaoliseks kohaldamiseks, võib komisjon omal algatusel esitada kirjalikke märkusi liikmesriikide kohtutele.

4 Kohtuotsus, 29.10.1980, Maizena *vs*. nõukogu (139/79, EU:C:1980:250, punkt 23).

7. Puu- ja köögiviljaturgu puudutavad teisese õiguse sätted, mis reguleerivad konkurentsieeskirjade kohaldamist põllumajandustoodete tootmise ja turustamise suhtes, võttis liidu seadusandja vastu määruses nr 26,[5] millele järgnesid määrus (EÜ) nr 1184/2006[6] ning määruse (EÜ) nr 1234/2007[7] IV osas „Konkurentsieeskirjad“ asuvad artiklid 175–182.

8. Konkreetsemalt puu- ja köögiviljasektori ühist turukorraldust puudutavad täiendavad sätted sisalduvad määruse (EÜ) nr 2200/96[8] artiklis 20, millele järgnesid määruse (EÜ) nr 1182/2007[9] artikkel 22 ja seejärel määruse nr 1234/2007 artikkel 176a.

Määrus nr 26

9. Määruse nr 26 artiklis 1 on sätestatud:

„Alates käesoleva määruse jõustumisest kohaldatakse asutamislepingu artikleid 85–90 ja nende rakendussätteid kõikide asutamislepingu artikli 85 lõikes 1 ja artiklis 86 osutatud kokkulepete, otsuste ja tegevuste suhtes, mis on seotud asutamislepingu II lisas loetletud toodete tootmise või nendega kauplemisega, kui käesoleva määruse artiklist 2 ei tulene teisiti.“

10. Sisuliselt samasugune säte on esitatud määruse nr 1184/2006 artiklis 1a ja hiljem määruse nr 1234/2007 artiklis 175.

11. Määruse nr 26 artikkel 2 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Asutamislepingu artikli 85 lõiget 1 ei kohaldata selliste eelmises artiklis nimetatud kokkulepete, otsuste ja tegevuste suhtes, mis moodustavad siseriikliku turukorralduse lahutamatu osa või mida on vaja asutamislepingu artiklis 39 sätestatud eesmärkide saavutamiseks. Eelkõige ei kohaldata seda ühe liikmesriigi põllumajandustootjate, põllumajandustootjate ühenduste või sellistest ühendustest moodustatud liitude kokkulepete, otsuste ja tegevuste suhtes, mis käsitlevad põllumajandussaaduste ja toodete tootmist või müüki või ühiste seadmete kasutamist põllumajandussaaduste ja toodete ladustamiseks või töötlemiseks, ning kui need ei kohusta kehtestama ühesuguseid hindu, välja arvatud siis, kui komisjon leiab, et seejuures välistatakse konkurents või ohustatakse asutamislepingu artikli 39 eesmärke.

2. Pärast nõupidamist liikmesriikidega ja asjaomaste ettevõtjate või ettevõtjate ühenduste ning kõikide muude vajalikuks peetavate füüsiliste või juriidiliste isikute ärakuulamist on ainult komisjon, kelle otsuseid on pädev läbi vaatama Euroopa Kohus, volitatud avaldamisele kuuluva otsusega kindlaks määrama, millised kokkulepped, otsused ja tegevused vastavad lõikes 1 määratletud tingimustele.

3. Komisjon langetab sellise otsuse kas omal algatusel või mõne liikmesriigi pädeva ametiasutuse või asjast huvitatud ettevõtja või ettevõtjate ühenduse taotlusel.

4. Avaldatakse osapoolte nimed ja otsuse põhiline sisu; seejuures tuleb arvesse võtta ettevõtjate õigustatud huvi kaitsta oma ärisaladusi.“

5 4. aprilli 1962. aasta määrus, millega kohaldatakse teatavaid konkurentsieeskirju põllumajandussaaduste ja toodete tootmise ja nendega kauplemise suhtes (EÜT 1962, 30, lk 993; ELT eriväljaanne 03/01, lk 6).

6 Nõukogu 24. juuli 2006. aasta määrus, millega kohaldatakse teatavaid konkurentsieeskirju põllumajandustoodete ja saaduste tootmise ja nendega kauplemise suhtes (ELT 2006, L 214, lk 7).

7 Nõukogu 22. oktoobri 2007. aasta määrus, millega kehtestatakse põllumajandusturgude ühine korraldus ning mis käsitleb teatavate põllumajandustoodete erisätteid (ühise turukorralduse ühtne määrus) (ELT 2007, L 299, lk 1).

8 Nõukogu 28. oktoobri 1996. aasta määrus puu- ja köögiviljaturu ühise korralduse kohta (EÜT 1996, L 297, lk 1; ELT eriväljaanne 03/20, lk 55).

9 Nõukogu 26. septembri 2007. aasta määrus, millega kehtestatakse puu- ja köögiviljasektori erieeskirjad, muudetakse direktiive 2001/112/EÜ ja 2001/113/EÜ ning määrusi (EMÜ) nr 827/68, (EÜ) nr 2200/96, (EÜ) nr 2201/96, (EÜ) nr 2826/2000, (EÜ) nr 1782/2003 ja (EÜ) nr 318/2006 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 2202/96 (ELT 2007, L 273, lk 1).

12. Sisuliselt samasugune säte on esitatud määruse nr 1184/2006 artiklis 2 ja hiljem määruse nr 1234/2007 artiklis 176.

Määrus nr 2200/96

13. Selle määruse artikli 11 lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolevas määruses tähendab „tootjaorganisatsioon“ iga juriidilist isikut:

a) mis on moodustatud […] kasvatajate algatusel:

b) mille eesmärk on:

1) tagada, et tootmine kavandataks ja kohandataks vastavalt nõudmisele, eriti kvaliteedi ja kvantiteedi puhul;

2) edendada pakkumise kontsentreerimist ja oma liikmete toodetud toodete viimist turule;

3) vähendada tootmiskulusid ja tasakaalustada omahindu;

4) edendada viljelustavade, tootmistehnoloogia ja keskkonnaohutu jäätmekäitluse kasutamist, eriti vee, mulla ja maastiku kaitseks ning bioloogilise mitmekesisuse säilitamiseks ja/või arendamiseks;

[…]“

14. Sama määruse artikli 20 lõiked 1–3 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Vaatamata määruse nr 26 artiklile 1 ei kohaldata asutamislepingu artikli 85 lõiget 1 tunnustatud tootmisharudevaheliste organisatsioonide kokkulepete, otsuste ja kooskõlastatud tegevuste suhtes, mida kasutatakse artikli 19 lõike 1 punktis c nimetatud meetmete rakendamiseks.

2. Lõiget 1 kohaldatakse ainult juhul, kui:

kokkulepetest, otsustest ja kooskõlastatud tegevustest on teatatud komisjonile,

ja kui

komisjon ei leia kahe kuu jooksul pärast vajalike üksikasjade saamist, et need kokkulepped, otsused või kooskõlastatud tegevused on ühenduse eeskirjadega vastuolus.

Kokkuleppeid, otsuseid ega kooskõlastatud tegevusi ei tohi rakendada enne, kui esimese lõigu teises alapunktis nimetatud ajavahemik on möödas.

3. Kokkulepped, otsused ja kooskõlastatud tegevused, mis:

– võivad kaasa tuua ühenduse turgude jaotamise mis tahes kujul,

– võivad mõjutada turukorralduse ladusat toimimist,

– võivad tekitada konkurentsimoonutusi, mis pole tootmisharudevahelise organisatsiooni meetmega soovitud ühise põllumajanduspoliitika eesmärkide saavutamiseks vältimatud,

– sisaldavad hindade kindlaksmääramist, välja arvatud meetmed, mida tootmisharudevahelised organisatsioonid võtavad ühenduse eeskirjade konkreetsete sätete kohaldamiseks,

– võivad tekitada diskrimineerimist või kõrvaldada konkurentsi märkimisväärse osa kõnealuste toodete puhul, kuulutatakse igal juhul ühenduse eeskirjadega kokkusobimatuks.“

15. Määruse nr 2200/96 artikli 23 lõige 1 kõlab järgmiselt:

„Tootjaorganisatsioonid ja nende liidud võivad otsustada mitte panna müüki oma liikmete artikli 1 lõikes 2 loetletud tooteid neile sobivais kogustes ja sobivail ajavahemikel.“

Määrus nr 1182/2007

16. Määruse nr 1182/2007 artikli 3 lõige 1 on sisuliselt sarnane määruse nr 2200/96 artikli 11 lõikega 1.

Määrus nr 1234/2007

17. Määruse nr 1234/2007 artikli 122 esimeses lõigus määrusega (EÜ) nr 361/2008[10] kehtestatud redaktsioonis, oli sätestatud:

„Liikmesriigid tunnustavad tootjaorganisatsioone, mis:

a) koosnevad tootjatest, kes kuuluvad ühte järgmistest sektoritest:

[…]

iii) puu- ja köögiviljasektor tootjate puhul, kes kasvatavad ühte või mitut nimetatud sektori toodet ja/või kõnealuseid tooteid, mis on mõeldud üksnes töötlemiseks;

[…]

b) on asutatud tootjate algatusel;

c) järgivad konkreetset eesmärki, mis võib seonduda eelkõige järgmisega:

i) tagamine, et tootmine kavandataks ja kohandataks vastavalt nõudmisele, eriti kvaliteedi ja kvantiteedi osas;

ii) tarnete koondamine ja liikmete toodete turustamine;

iii) tootmiskulude optimeerimine ja omahindade tasakaalustamine.

[…]“

10 Nõukogu 14. aprilli 2008. aasta määrus, millega millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1234/2007 (ELT 2008, L 121, lk 1).

18. Selle määruse artikkel 175, määrusega (EÜ) nr 491/2009[11] muudetud redaktsioonis, oli sõnastatud järgmiselt:

„Kui käesolevas määruses ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse asutamislepingu artikleid 81–86 ja nende rakendussätteid vastavalt käesoleva määruse artiklitele 176 ja 177 kõikide asutamislepingu artikli 81 lõikes 1 ja artiklis 82 osutatud kokkulepete, otsuste ja tegevuste suhtes, mis on seotud käesoleva määrusega hõlmatud toodete tootmise või nendega kauplemisega.“

19. Nimetatud määruse artikkel 176 kõlas järgmiselt:

„1. Asutamislepingu artikli 81 lõiget 1 ei kohaldata käesoleva määruse artiklis 175 osutatud kokkulepete, otsuste ja tegevuse suhtes, mis on osa riigi turukorraldusest või mis on vajalikud asutamislepingu artiklis 33 sätestatud eesmärkide saavutamiseks.

Eelkõige ei kohaldata asutamislepingu artikli 81 lõiget 1 ühe liikmesriigi põllumajandustootjate, põllumajandustootjate ühenduste või sellistest ühendustest moodustatud liitude kokkulepete, otsuste ja tegevuse suhtes, mis on seotud põllumajandussaaduste ja -toodete tootmise või müügiga või ühiste seadmete kasutamisega põllumajandussaaduste ja -toodete ladustamiseks, käitlemiseks või töötlemiseks, ning kui need ei kohusta kehtestama ühesuguseid hindu, välja arvatud siis, kui komisjon leiab, et seejuures välistatakse konkurents või ohustatakse asutamislepingu artikli 33 eesmärke.

2. Pärast konsulteerimist liikmesriikidega ning asjaomaste ettevõtjate või ettevõtjate ühenduste ja kõikide teiste vajalikuks peetavate füüsiliste või juriidiliste isikute ärakuulamist on ainult komisjon, kelle otsuseid on pädev läbi vaatama Euroopa Kohus, volitatud avaldamisele kuuluva otsusega kindlaks määrama, millised kokkulepped, otsused ja tegevused vastavad lõikes 1 sätestatud tingimustele.

Komisjon langetab sellise otsuse kas omal algatusel või mõne liikmesriigi pädeva asutuse või huvitatud ettevõtja või ettevõtjate ühenduse taotlusel.

3. Lõike 2 esimeses lõigus osutatud otsuses avaldatakse osapoolte nimed ja otsuse põhiline sisu. Seejuures tuleb arvesse võtta ettevõtjate õigustatud huvi kaitsta oma ärisaladusi.“

20. Sama määruse artiklis 176a on sätestatud:

„1. Asutamislepingu artikli 81 lõiget 1 ei kohaldata tunnustatud tootmisharudevaheliste organisatsioonide kokkulepete, otsuste ja kooskõlastatud tegevuse suhtes, mille eesmärk on käesoleva määruse artikli 123 lõike 3 punktis c osutatud tegevuse teostamine.

2. Lõiget 1 kohaldatakse ainult juhul, kui:

a) kokkulepetest, otsustest ja kooskõlastatud tegevusest on komisjonile teatatud;

b) komisjon ei leia kahe kuu jooksul pärast vajalike andmete saamist, et kõnealused kokkulepped, otsused või kooskõlastatud tegevus on ühenduse eeskirjadega vastuolus.

3. Kokkuleppeid, otsuseid ja kooskõlastatud tegevust ei või rakendada enne lõike 2 punktis b osutatud ajavahemiku lõppemist.

11 Nõukogu 25. mai 2009. aasta määrus, millega muudetakse määrust nr 1234/2007 (ELT 2009, L 154, lk 1).

4. Igal juhul tunnistatakse ühenduse eeskirjadega vastuolus olevaks kokkulepped, otsused ja kooskõlastatud tegevus, mis:

a) võivad põhjustada ühenduse turgude mis tahes vormis jaotamist;

b) võivad mõjutada turukorralduse nõuetekohast toimimist;

c) võivad tekitada konkurentsimoonutusi, mis ei ole vajalikud tootmisharudevahelise organisatsiooni tegevuse kaudu taotletavate ühise põllumajanduspoliitika eesmärkide saavutamiseks;

d) kätkevad hindade kindlaksmääramist, ilma et see piiraks tootmisharudevaheliste organisatsioonide tegevust ühenduse teatavate eeskirjade kohaldamisel;

e) võivad põhjustada diskrimineerimist või kõrvaldada konkurentsi kõnealuste toodete olulise osa puhul.

5. Kui komisjon leiab pärast lõike 2 punktis b osutatud kahekuulise ajavahemiku lõppu, et lõike 1 kohaldamise tingimused ei ole täidetud, teeb ta otsuse asutamislepingu artikli 81 lõike 1 kohaldamise kohta kõnealuse kokkuleppe, otsuse või kooskõlastatud tegevuse suhtes.“

Prantsuse õigus

21. Prantsuse äriseadustiku (code de commerce) artikkel L.420-1 on sõnastatud järgmiselt:

„Keelatud on kooskõlastatud tegevus, lepingud, sõnaselged või vaikimisi sõlmitud kokkulepped või ühendused, isegi kui see toimub või on sõlmitud väljaspool Prantsusmaad asuva kontserni kuuluva äriühingu otsesel või kaudsel vahendusel, kui nende eesmärk on või tagajärg võib olla turul konkurentsi takistamine, piiramine või kahjustamine, eelkõige juhul, kui nendega soovitakse:

1. piirata juurdepääsu turule või teiste ettevõtjate vaba konkurentsi;

2. takistada hindade kujunemist turujõudude vaba toimimise käigus, soodustades kunstlikult nende hindade tõusu või langust;

3. piirata või kontrollida tootmist, turge, investeeringuid või tehnilist arengut;

4. jagada turge või tarneallikaid.“

Põhikohtuasi, eelotsuse küsimused ja menetlus Euroopa Kohtus

22. Pärast Prantsusmaa konkurentsi-, tarbimus-, ja pettusevastase peadirektoraadi (Direction générale de la concurrence, de la consommation et de la répression des fraudes française) poolt 12. aprillil 2007 toimunud etteteatamata kontrolli esitas majandusminister 11. juulil 2008 Conseil de la concurrence'ile (konkurentsinõukogu, millest hiljem sai konkurentsiamet) avalduse seoses võimaliku konkurentsivastase tegevusega endiivia tootmise ja turustamise sektoris.

23. Vaidlusaluse otsusega otsustas konkurentsiamet, et APEF, APVE, Celfnord, Cerafel, FCE, FNPE, SNE, SAS Groupe Perle du Nord ning tootjaorganisatsioonid Cap'Endives, Fraileg, France Endives, Marché de Phalempin, Nord Alliance, Primacoop, Prim'Santerre, Soleil du Nord, Sipema ja Valois-Fruits olid endiiviaturul rakendanud mitmeosalise ja vältava kartellikokkuleppe, mis on keelatud vastavalt Prantsuse äriseadustiku artiklile L-420-1 ja ELTL artiklile 101. Konkurentsiameti hinnangul seisnes see kokkulepe endiiviate hinna kooskõlastamises eri aegadel eri vormis esinenud

hinnakooskõlastusmehhanismide kaudu (nt iganädalane miinimumhindade edastamine, keskkursi kindlaksmääramine, kaubabörsi loomine, hinnalanguse alampiiride kindlaksmääramine ja kõrvaldamishindade mehhanismi moonutatud kasutamine), turuleviidavate endiiviakoguste kooskõlastamises ning hinnapoliitika rakendamiseks kasutatud strateegilise teabe vahetamise süsteemis; selle tegevuse eesmärk oli endiiviatoodangu minimaalse müügihinna ühine kindlaksmääramine, mis võimaldas tootjatel ning mitmel nende kutseühendusel hoida minimaalseid müügihindu ning seda ajavahemikul, mis algas 1998. aasta jaanuaris ning kestis veel vaidlusaluse otsuse tegemise ajal. Sellest tulenevalt määras konkurentsiamet kokku 3 970 590 euro suuruse rahalise karistuse.

24. Vaidlusaluses otsuses ei nõustunud konkurentsiamet iseäranis tootjate väitega, et kõnealuseid kokkuleppeid tuleks käsitada ÜPP eesmärkide saavutamiseks vajalikena, kuivõrd määruse nr 1184/2006 artikli 2 lõikes 1 ja määruse nr 1234/2007 artiklis 176 sätestatud erandid ei saanud käesoleval juhul kohaldamisele kuuluda. Samuti leidis konkurentsiamet, et etteheidetav tegevus „väljus kõnealustele kutseühendustele õigusaktidest tulenevate ülesannete piiridest“ ning liiati olid tootjaorganisatsioonid ja nende liidud konkurentsiameti hinnangul selle tegevuse õigusvastasusest täiesti teadlikud.

25. Mitu karistada saanud ettevõtjat ja organisatsiooni esitasid 6. aprillil 2012 Cour d’appel de Paris’le (Pariisi apellatsioonikohus) kaebuse vaidlustatud otsuse tühistamise või teise võimalusena selle muutmise nõuetes.

26. 15. mai 2014. aasta kohtuotsusega muutis see kohus vaidlusalust otsust tervikuna ning tegi uue sisulise otsuse, milles leidis, et Prantsuse äriseadustiku artikli L.420-1 sätete ning ELTL artikli 101 lõike 1 rikkumine ei olnud tõendatud. Cour d’appel de Paris (Pariisi apellatsioonikohus) asus seisukohale, et tõendatud ei olnud, et miinimumhindu puudutavate ettekirjutuste tegemine oleks sõltumata asjaoludest igal juhul olnud keelatud, nagu polnud ka vaieldamatult tõendatud, et kõnealused organisatsioonid väljusid hindade reguleerimisel neile õigusaktidega pandud ülesannete piiridest.

27. Konkurentsiameti president esitas selle kohtuotsuse peale kassatsioonkaebuse.

28. Selles menetluses esitas Euroopa Komisjon määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 15 lõike 3 kohaselt Cour de cassation’ile (kassatsioonikohus) kirjalikud märkused. Komisjon tõi neis välja, et põllumajandussektori puhul ei kehti Euroopa konkurentsieeskirjade kohaldatavuse suhtes mitte üksnes määruste nr 26 ja nr 1184/2006 artiklite 2 ja määruse nr 1234/2007 artikli 176 alusel vastu võetud üldised erandid, vaid sama määruse artikli 175 kohaselt ka spetsiifilised erandid, mis sisalduvad erinevates ühist turukorraldust käsitlevates määrustes, millega pannakse puu- ja köögiviljade tootmise ja turustamise alal tegutsevatele organisatsioonidele teatud erilised ülesanded, mis muidu võiksid kuuluda konkurentsieeskirjadest tulenevate keeldude kohaldamisalasse. Komisjon leiab siiski, et peamised põhikohtuasjas kõne all olevad tegevused ehk põhiliste tootjaorganisatsioonide liitude vahel kokku lepitud miinimumhinna mehhanismid väljuvad ühise turukorraldusega ette nähtud eriliste ülesannete piiridest ning neid ei saa käsitada nende spetsiifiliste eranditega hõlmatuna.

29. 8. detsembri 2015. aasta kohtuotsuses tõi Cour de cassation (kassatsioonikohus) välja, et Euroopa Kohus on otsustanud, et ELTL artiklist 42 tuleneb põhimõte, et Euroopa konkurentsieeskirjad on põllumajandussektoris kohaldatavad ning tõhusa konkurentsi säilitamine põllumajandustoodete turgudel kuulub ühise konkurentsipoliitika eesmärkide hulka,[12] leides siiski, et ka aluslepingu konkurentsieeskirjade osas tuleneb ELTL artiklist 42 ÜPP eesmärkide ülimuslikkus konkurentsipoliitika omade ees.[13]

30. Cour de cassation (kassatsioonikohus) leidis siiski, et Euroopa Kohus ei ole teinud otsust komisjoni poolt nimetatud „spetsiifililste erandite" kohta ega täpsustanud nende vahekorda põllumajandussektoris konkurentsieeskirjade kohaldamist käsitlevates määrustes sätestatud „üldiste eranditega". Veel märkis see kohus, et Euroopa Kohus pole võtnud seisukohta ka puu- ja köögiviljasektori ühist turukorraldust käsitlevate määrustega (määrused nr 2200/96, nr 1182/2007 ja nr 1234/2007) tootjaorganisatsioonidele ja nende liitudele pandud ülesannete piiride kohta.

31. Sellest tulenevalt otsustas Cour de Cassation (kassatsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas tootjaorganisatsioonide ja nende liitude ning kutseühenduste kokkulepped, otsused ja tegevus, mida võiks ELTL artikli 101 seisukohast pidada konkurentsi kahjustavaks, võivad jääda väljapoole selles artiklis sätestatud keelu kohaldamisala ainuüksi seepärast, et neid võib seostada nendele organisatsioonidele ühise turukorralduse raames antud ülesannetega, ning seda isegi juhul, kui need ei kuulu ühegi üldise erandi kohaldamisalasse, mis kehtestati üksteise järel […] määruse […] nr 26 ja 24. juuli 2006. aasta määruse […] nr 1184/2006 artikliga 2 ning määruse nr 1234/2007 artikliga 176?

2. Kas jaatava vastuse korral tuleb määruse [nr 2200/96] artikli 11 lõiget 1, määruse nr 1182/2007 artikli 3 lõiget 1 ja määruse nr 1234/2007 artikli 122 [esimest lõiku], millega on tootjaorganisatsioonidele ja nende ühendustele püstitatud eesmärkide hulgas seatud eesmärgid tasakaalustada omahind ja kohandada tootmine vastavalt turu nõudmisele – eelkõige koguseliselt –, tõlgendada nii, et nende organisatsioonide või nende liitude tegevus, mis puudutab miinimumhinna ühist kindlaksmääramist, turuleviidavate koguste kooskõlastamist või strateegilise teabe vahetamist, jääb väljapoole konkurentsivastaste kokkulepete keelu kohaldamisala, niivõrd, kuivõrd see tegevus on suunatud nende eesmärkide saavutamisele?"

32. Kirjalikud märkused on esitanud konkurentsiameti president, ühiselt Association Comité économique régional agricole fruits et légumes de la région Bretagne (Cerafel), Comité économique fruits et légumes du Nord de la France (Celfnord), Association des producteurs d'endives de France (APEF), Section nationale de l'endive (SNE), Fédération du commerce de l'endive (FCE); ühiselt äriühingud Fraileg ja Prim'Santerre; ühiselt äriühingud France Endive, Cambrésis Artois-Picardie endives (CAP'Endives), Marché de Phalempin, Primacoop, Coopérative agricole du marais audomarois (Sipema) ja Groupe Perle du Nord, Prantsuse, Hispaania ja Itaalia valitsus ning komisjon.

33. Kohtuistung toimus 31. jaanuaril 2017, sellel osalesid konkurentsiameti president, Cerafel, Celfnord, l'APEF, SNE, FCE, äriühingud Fraileg ja Prim'Santerre, äriühingud France Endive, CAP'Endives, Marché de Phalempin, Primacoop, Sipema ja Groupe Perle du Nord, Prantsusmaa ja Hispaania valitsus ning komisjon.

12 Kohtuotsused, 9.9.2003, Milk Marque ja National Farmers' Union (C-137/00, EU:C:2003:429, punktid 57 ja 58) ning 19.9.2013, Panellinios Syndesmos Viomichanion Metapoiisis Kapnou (C-373/11, EU:C:2013:567, punkt 37).

13 Kohtuotsused, 9.9.2003, Milk Marque ja National Farmers' Union (C-137/00, EU:C:2003:429, punkt 81) ja 19.9.2013, Panellinios Syndesmos Viomichanion Metapoiisis Kapnou (C-373/11, EU:C:2013:567, punkt 39).

Analüüs

34. Käesoleva eelotsusetaotluse läbi vaatamiseks tuleb sissejuhatavalt meenutada konkurentsieeskirjade ja ÜPP vahekorra üldpõhimõtteid.

Sissejuhatavad tähelepanekud ÜPP ja konkurentsieeskirjade vahekorra kohta.

35. Lähtudes tõdemusest, et ÜPPga taotletavad eesmärgid ei ole tingimata samad, mida püütakse saavutada konkurentsipoliitikaga, ning et nende poliitikate elluviimisel võivad seega tekkida vastuolud,[14] on põhimõtteline lahendus esitatud ELTL artiklis 42, mille sõnastus vastab sisuliselt EÜ asutamislepingu artiklile 36 ning milles tunnistatakse ÜPP ülimuslikkust aluslepingust tulenevate konkurentsieeskirjade suhtes.

36. Selles artiklis on sätestatud, et konkurentsieeskirju kohaldatakse põllumajandussaaduste tootmise ja nendega kauplemise suhtes ainult teisese õiguse aktidega määratud ulatuses, võttes arvesse ELTL artiklis 39 seatud eesmärke. Viimati nimetatud artikli lõikes 1 on nimetatud ÜPP majanduslikud ja sotsiaalsed eesmärgid, milleks on tootlikkuse tõstmine, põllumajandusega tegeleva rahvastikuosa rahuldava elatustaseme kindlustamine, turgude stabiliseerimine, varude kättesaadavuse tagamine ning mõistlike tarbijahindade tagamine.

37. Niisiis on Euroopa Liidu nõukogule üheselt mõistetavalt pandud ülesanne kindlaks määrata, kas ja millises ulatuses liidu konkurentsieeskirju põllumajandussektoris kohaldatakse, arvestades, et nende kohaldamine ei või kahjustada ÜPP eesmärkide saavutamist.

38. Seda on tehtud juba alates 1962. aastast, mil võeti vastu määruse nr 26 artikkel 1, kus sätestati, et asutamislepingu konkurentsieeskirju kohaldatakse kokkulepete, otsuste ja tegevuste suhtes, mis on seotud asutamislepingu II lisas loetletud toodete (sealhulgas puu- ja köögiviljad, mille hulka kuulub ka endiivia) tootmise või nendega kauplemisega. Edaspidi asendati see säte samasuguste või sarnaste sätetega. Põhikohtuasjas käsitletaval perioodil olid nendeks määruse nr 1184/2006 artiklid 1 ja 2 ning määruse nr 1234/2007 artiklid 175 ja 176.

39. Neis sätetes on konkurentsieeskirjade kohaldamine seega põhimõtteliselt ette nähtud. Määruse nr 1184/2006 artikli 2 kohaselt (mida sisuliselt on korratud määruse nr 1234/2007 artiklis 176) jäävad sellest kohaldamisalast välja ainult sellised asutamislepingu lisas I loetletud põllumajandustoodete tootmist ja turustamist puudutavad ja ELTL artikli 101 tunnustele vastavad kokkulepped, otsused ja tegevused, mis moodustavad ühise turukorralduse lahutamatu osa või mis on vajalikud ÜPP eesmärkide saavutamiseks. Edasises arutluskäigus tulen neis kohaldatavates normitekstides (see tähendab määruse nr 26 artikli 2 lõikes 1 ja edaspidiste määruste vastavates sätetes) käsitletud üldist laadi erandite juurde tagasi.

40. Sellest tuleneb, et põllumajandussektorit, eriti ühise turukorraldusega reguleeritud sektoreid, ei saa käsitada „konkurentsivaba alana“.[15] Euroopa Kohus on leidnud, et ELTL artiklis 42 sätestatakse põllumajandussektoris Euroopa konkurentsieeskirjade kohaldamise põhimõte ning tõhusa konkurentsi säilitamine põllumajandustoodete turul on üks ühise põllumajanduspoliitika eesmärkidest.[16]

14 Vt selle kohta kohtuotsus, 29.10.1980, Maizena *vs.* nõukogu (139/79, EU:C:1980:250, punkt 23).

15 Kohtuotsus, 9.9.2003, Milk Marque ja National Farmers' Union (C-137/00, EU:C:2003:429, punkt 61) ja kohtumäärus, 22.3.2010, SPM *vs.* nõukogu ja komisjon (C-39/09 P, ei avaldata, EU:C:2010:157, punkt 47).

16 Kohtuotsused, 9.9.2003, Milk Marque ja National Farmers' Union (C-137/00, EU:C:2003:429, punktid 57 ja 58) ja 19.9.2013, Panellinios Syndesmos Viomichanion Metapoiisis Kapnou (C-373/11, EU:C:2013:567, punkt 37).

41. Selles osas tuleb rõhutada, et kuigi põllumajandustootjate tegevusel on teatud eripära ja seda reguleeritakse väga üksikasjalikult, on siiski tegu majandustegevusega, mis kuulub ka ELTLi konkurentsieeskirjade kohaldamisalasse. [17]

42. Vaatamata sellele, et põllumajandustoodete ühine turukorraldus ei kujuta endast „konkurentsivaba ala," omistab ELTL artikkel 42 endiselt ÜPP eesmärkidele ülimuslikkuse konkurentsipoliitika eesmärkide suhtes. [18]

43. Niisiis tuleneb ELT artiklist 42, milles omistatakse ÜPPle ülimuslikkus konkurentsipoliitika suhtes, ning sellega seoses antakse nõukogule võimalus otsustada, millises ulatuses konkurentsivaldkonna eeskirjad põllumajanduse valdkonnas kohaldamisele kuuluvad, et mõningad põllumajandusturgude turuosaliste tegevused *võivad igal juhul mitte alluda* konkurentsieeskirjadele, iseäranis neile, mis puudutavad konkurentsi kahjustavaid kokkuleppeid. Selline erand peab siiski olema rangelt piiritletud, kuivõrd see on nii ette nähtud teiseses õiguses, millele esmases õiguses viidatakse. Seega tuleb igal juhul leida tasakaal ÜPP eesmärkide saavutamise ning põllumajandusturgudel tõhusa konkurentsi säilitamise vajaduse vahel.

44. Käesolevat eelotsusetaotlust tuleb uurida neid kaalutlusi silmas pidades.

Esimene küsimus

45. Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult teada, kas lisaks asjaomastes õigusaktides sätestatud „üldistele eranditele" võivad tootjaorganisatsioonide, nende liitude või kutseühenduste kokkulepped, otsused või tegevused, „mida võiks ELTL artikli 101 seisukohast pidada konkurentsi kahjustavaks," jääda väljapoole selles artiklis sätestatud konkurentsi kahjustava tegevuse keelu kohaldamisala ainuüksi seepärast, et need on seostatavad nendele organisatsioonidele ühise turukorralduse raames pandud ülesannetega.

46. Pärast seda, kui olen selgitanud, miks tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimus ümber sõnastada selliselt, et sellega ei soovita mitte välja selgitada ühise turukorralduse sektoris konkurentsieeskirjade kohaldamise suhtes kehtivaid sõnaselgelt väljendamata „erandeid," vaid juhtumeid, mil konkurentsieeskirjade kohaldamine on välistatud, mis tulenevad eelkõige sellest, et ÜPPd tuleb käsitada ülimuslikuna, toon välja, millised tingimused peavad olema täidetud, et ELTL artikli 101 lõige 1 inkrimineeritava tegevuse suhtes ei kohalduks.

Võimalus jätta välja mõni tegevus, mis on rangelt seotud ühise turukorralduse turuosalistele pandud ülesannetega: pigem ELTL artikli 101 kohaldamist välistav olukord kui selle kohaldamise suhtes kehtiv sõnaselgelt sätestamata erand

47. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnastatud kujul lähtub esimene küsimus eeldusest, et kõnealune tegevus on iseenesest konkurentsi kahjustav.

48. Selline eeldus näib aga ekslik.

17 Vt kohtuotsus, 13.12.2006, FNCBV jt *vs.* komisjon (liidetud kohtuasjad T-217/03 ja T-245/03, EU:T:2006:391, punktid 52, 53 ja 86).

18 Kohtuotsused, 9.9.2003, Milk Marque ja National Farmers' Union (C-137/00, EU:C:2003:429, punkt 81) ja 19.9.2013, Panellinios Syndesmos Viomichanion Metapoiisis Kapnou (C-373/11, EU:C:2013:567, punkt 39).

49. Nimelt järeldamaks, et kooskõlastatud tegevusel on konkurentsi kahjustav eesmärk, tuleb alati lisaks kõnealuste meetmete hindamisele selle tegeliku ja võimaliku mõju aspektist hinnata seda tegevust selle faktilises ja õiguslikus kontekstis. Selle konteksti hindamisel tuleb arvesse võtta asjassepuutuvate kaupade või teenuste laadi ning asjaomase turu või asjaomaste turgude tegelikku toimimist ja struktuuri. [19]

50. Iseäranis juhul, kui konkreetne kooskõlastatud tegevus leiab aset olukorras, kus konkurents ei toimi, mis tuleneb eriti sellest, et see tegevus on otseselt seostatav ühise turukorralduse turuosalistele kehtiva õigusega pandud ülesannete täitmisega, ei ole enam tegemist konkurentsi kahjustava tegevusega, mille osas ELT artikli 101 lõige 1 üldse kohalduda saaks. Ka Euroopa Kohus on täpsustanud, et hindamaks, kas tootjaorganisatsioonide ja nende liitude tegevusel on konkurentsi kahjustav iseloom või mitte, peavad liikmesriikide konkurentsiasutused eelkõige lähtuma ühise turukorralduse normidest. [20]

51. Minu meelest näitavad need põhjendused, et antud juhul ei ole küsimus mitte niivõrd konkurentsieeskirjade kohaldamisest *erandi* tegemises, vaid nende kohaldamise *välistamises*, mis tuleneb ühise turukorralduse võtmeosalistele pandud ülesannete täitmise vajadusest. Juhul (ning tõesti vaid sel juhul) kui on tuvastatud, et ühise turukorralduse raames ellu viidud tegevus on kokkuvõttes rangelt vajalik nende ülesannete täitmiseks, peab konkurentsieeskirjade, iseäranis konkurentsi kahjustavaid kokkuleppeid puudutavate eeskirjade, kohaldamine täielikult välistatud olema. Erinevalt mõne menetlusse astuja seisukohast ei saa kõnealune tegevus sel juhul olla iseenesest käsitatav „konkurentsi kahjustavana“ sel lihtsal põhjusel, et see ei toimu konkurentsile avatud alal.

52. See terminoloogiline täpsustus ei ole sugugi tähtsusetu. Vastupidi, sellel on märkimisväärsed tagajärjed nii ühise turukorralduse turuosaliste poolt võetud meetmete hindamise metoodika kui ka nende meetmete võimaliku konkurentsi kahjustava iseloomu osas lasuvale tõendamiskoormisele.

53. On hästi teada, et ettevõtjate konkurentsivastase tegevuse uurimise pädevusega asutuste ülesanne on tuvastada, et süüks arvatud meetmed kuuluvad konkurentsiõiguse kohaldamisalasse, ja tõendada, et sellega kaasnevad konkurentsi piiravad mõjud.

54. Kui lähtuda eeldusest, et kõnealused meetmed on iseenesest konkurentsi kahjustavad, siis ilma nende välja töötamise ja elluviimise üksikasjaliku uurimiseta oleks vastavatel majandusüksustel väga keeruline tõendada, et need tegevused seonduvad kitsalt ühise turukorralduse raames pandud ülesannete täitmisega ja seega „konkurentsivaba alaga.“ Sellisel juhul saavad need majandusüksused tõestada vaid seda, et nende tegevuste osas tuleb konkurentsieeskirjad kohaldamata jätta tulenevalt nende välja töötamise erilistest asjaoludest. See omakorda viiks selleni, et need majandusüksused peaksid astuma sarnaseid samme, nagu on ette nähtud „üldise“ erandi kohaldamiseks, või samme, mis tuleb astuda ELTL artikli 101 lõike 3 alusel esitatava eranditaotluse puhul.

55. Käesolevas asjas ei ole vaja kindlaks teha mitte seda, kas artikli 101 lõike 1 kohaldatavuse korral on võimalik sellest kõrvale kalduda, vaid hinnata, kas seda sätet üldse kohaldatakse.

56. Eeldamata süüks arvatud tegevuste konkurentsi kahjustavat iseloomu, seisneb meile esitatud küsimus niisiis selles, kas ELTL artikli 101 kohaldamine on välistatud, mitte selles, kas selle sätte kohaldamise suhtes kehtivad mingisugused erandlikud piirangud.

19 Vt eelkõige kohtuotsus, 11.9.2014, CB *vs*. komisjon (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika).

20 Vt selle kohta eelkõige kohtuotsus, 9.9.2003, Milk Marque ja National Farmers' Union (C-137/00, EU:C:2003:429, punkt 94).

57. Olles teinud selle täpsustuse, näib mulle, et käesoleval juhul on küsimus tegelikult selles, kas saab olemas olla ettevõtjate tegevust, mis ei kuulu üldiste erandite hulka, mis, arvestades selle tähtsust ÜPP raames ühise turukorralduse tõhusa toimimise seisukohast, võib siiski jääda ELTL artikli 101 kohaldamisalast välja, ning millistele tingimustele peab süüks arvatav tegevus sellisel juhul vastama.

58. Järgnevas arutluskäigus esitatud põhjustel olen arvamusel, et sellele küsimusele tuleb vastata jaatavalt.

Vajadus tunnistada, et teatud meetmed, mis on tootjaorganisatsioonidele ja nende liitudele pandud ülesannete täitmise seisukohast vältimatud, võivad ELTL artikli 101 lõike 1 kohaldamisalast välja jääda

– Ühist turukorraldust reguleerivatest normidest tulenev vajadus

59. Mis puutub liidu seadusandja poolt põhikohtuasja asjaolude aset leidmise ajal asjaomaste määruste[21] kohaselt sõnaselgelt ette nähtud erandeid, siis oli kartellikokkuleppeid puudutavate eeskirjade kohaldamisest ette nähtud kolm võimalikku üldist erandit, mille tegemine eeldas komisjoni otsust.[22] Reaalselt on komisjon lubanud selliste erandite tegemist üksnes väga harvadel juhtudel[23] ning Euroopa Kohus on korduvalt leidnud, et neid tuleb tõlgendada kitsalt.[24]

60. Esimene võimalik erand puudutab kokkuleppeid, otsuseid ja tegevusi, mis on osa *riigi turukorraldusest*. See on siiski piiratud ulatusega erand, kuna peaaegu kõik põllumajandustooted olid alguses sektorisisese ja hiljem määrusega nr 1234/2007 loodud ühtse ühise turukorralduse ese.[25]

61. Teise üldise erandina nähakse ette olukord, kus komisjon on tuvastanud, et teatud konkurentsi piiravad kokkulepped, otsused ja tegevused on vajalikud ELTL artiklis 39 sätestatud ÜPP eesmärkide saavutamiseks. Seda erandit on Euroopa Kohus kitsendavalt tõlgendanud ja nõudnud, et kõnealused tegevused soodustaksid kõigi nende eesmärkide saavutamist või vähemalt, et kõigi nimetatud eesmärkidega oleks arvestatud.[26]

62. Viimaks puudutab kolmas erand ühe liikmesriigi põllumajandustootjate, põllumajandustootjate organisatsioonide või selliste organisatsioonide moodustatud liitude konkurentsi piiravaid kokkuleppeid, otsuseid ja tegevusi, mis „ei kohusta kehtestama ühesuguseid hindu“ ning mis käsitlevad põllumajandussaaduste ja toodete tootmist või müüki või ühiste seadmete kasutamist põllumajandussaaduste ja toodete ladustamiseks või töötlemiseks, välja arvatud siis, kui komisjon leiab, et see välistab konkurentsi või ohustab ÜPP eesmärke.[27]

21 Vt määruse nr 1184/2006 artikkel 2 ja seejärel määruse nr 1234/2007 artiklid 175 ja 176a.

22 Alates sellest, kui jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EÜ) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus (ELT 2013, L 347, lk 671, ei ole käesoleva asja asjaolude suhtes kohaldatav), on neid „üldisi“ erandeid vaid kaks ning komisjoni eelnevat sekkumist enam ei nõuta (vahetult kohaldatav erandi andmise süsteem) (vt määruse nr 1308/2013 artikli 209 lõige 2).

23 Mulle näib, et ainus luba anti Prantsuse Vabariigi poolt kartulite sektoris esitatud taotluse alusel (vt komisjoni 18. detsembri 1987. aasta otsus 88/109/EEÜ, mis käsitleb EMÜ asutamislepingu artikli 85 kohaldamist (IV/31.735 - varajane kartul) (EÜT 1988, L 59, lk 25)).

24 Vt eelkõige kohtuotsus, 12.12.1995, Oude Luttikhuis jt (C-399/93, EU:C:1995:434, punkt 23).

25 Ühine turukorraldus hõlmab endiiviat alates sellest, kui võeti vastu nõukogu 18. mai 1972. aasta määrus (EMÜ) nr 1035/72, mis käsitleb puu- ja köögiviljasektori ühist turukorraldust (EÜT 1972, L 118, lk 1).

26 Vt eelkõige kohtuotsused, 15.5.1975, Nederlandse Vereniging voor de fruit en groentenimporthandel ja Frubo *vs.* komisjon (71/74, EU:C:1975:61, punktid 24–26); 12.12.1995, Oude Luttikhuis jt (C-399/93, EU:C:1995:434, punkt 25) ja 30.3.2000, VBA *vs.* Florimex jt (C-265/97 P, EU:C:2000:170, punkt 94). Vt ka kohtuotsused, 14.5.1997, Florimex ja VGB *vs.* komisjon (T-70/92 ja T-71/92, EU:T:1997:69, punkt 153) ja 13.12.2006, FNCBV jt *vs.* komisjon (T-217/03 ja T-245/03, EU:T:2006:391, punkt 199).

27 Selle erandi iseseisva ja erilise iseloomu kohta vt eriti kohtuotsus, 12.12.1995, Dijkstra jt (C-319/93, C-40/94 ja C-224/94, EU:C:1995:433, punkt 20).

63. Neid üldisi erandid, nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus märkis, käesolevas asjas ühelgi juhul silmas ei peeta [28] ning seetõttu ei ole meil vaja kindlaks teha, kas põhikohtuasjas kahtluse alla sattunud majandusüksused saaksid vajaduse korral neile tugineda. Nagu eeltoodud täpsustustest tuleneb ning arvestades, et puudus ka komisjoni otsus – mis, ma meenutan, oli põhikohtuasjas käsitletavate asjaolude esinemise ajal nõutav –, näib igal juhul, et ükski neist eranditest ilmselgelt käesoleval juhul kohaldatav ei ole.

64. Ümbersõnastatud kujul (vt ülalpool punkt 57) peab esimese küsimuse puhul seega kindlaks tegema, kas ELTL artikli 101 lõike 1 kohaldamist välistavad sõnaselgelt sätestamata asjaolud võivad tuleneda ÜPP olemusest ehk konkreetsemalt tootjaorganisatsioonidele ja nende liitudele ELTL artikli 42 alusel kehtestatud teisese õiguse normidega pandud erilistest ülesannetest.

65. Sellega seoses on oluline meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ELTL artiklis 39 sätestatud ÜPP eesmärgid konkurentsieesmärkide suhtes ülimuslikud. Tuleb märkida, et ELTL artikli 38 lõikes 2 sätestatakse sellele eelnevate aluslepingu sätete eeskujul ÜPP raames vastu võetud erisätete ülimuslikkus, [29] kõnealuseid sätteid omavahel mingil moel eristamata. ELTL artiklis 40 on aga sätestatud, et ÜPP eesmärkide saavutamiseks kehtestatud ühine turukorraldus „võib hõlmata kõiki meetmeid, mis on nõutavad [nende] eesmärkide saavutamiseks, eelkõige hindade reguleerimist.“ Nagu Euroopa Kohus on mitmel juhul leidnud, hõlmab see ka seda, et liikmesriikide asutused ei võtaks ühist turukorraldust kahjustada võivaid meetmeid. Iseäranis on Euroopa Kohus leidnud, et konkurentsiasutuste võetavad meetmed ei või takistada ühise turukorraldusega ette nähtud mehhanismide toimimist. [30]

66. Ka aluslepingute autorite soovitud süsteemist tuleneb, et meede võib konkurentsieeskirjade kohaldamisalast välja jääda, kui see on tootjaorganisatsioonidele ja nende liitudele vajalik ühe või mitme neile pandud ülesande täitmiseks.

67. Seda järeldust toetab kindlalt määruse nr 26 artiklile 1 ning määruse nr 1184/2006 artiklile 1a järgnenud määruse nr 1234/2007 artikkel 175, kus on sätestatud, et konkurentsieeskirju kohaldatakse „kui [nimetatud] määruses ei ole sätestatud teisiti“. Nii on see iseäranis ühist turukorraldust käsitlevate määruste puhul, milles nähakse ette teatud ülesanded ja teatud põllumajandusturgudele sekkumise viisid. Nende määrustega on põllumajandustoodete tootmise ja turustamisega tegelevatele majandusüksustele, konkreetsemalt tootjaorganisatsioonidele ja nende liitudele pandud teatud erilised ülesanded, mis võivad viia teatud kujul kooskõlastatud tegevuseni.

68. Sellega seoses on oluline rõhutada, et ühise turukorralduse eesmärk on reguleerida liikmesriikide põllumajandustoodete tootmist ja turustamist tervikuna. Tegemist on põhilise hoovaga saavutamaks aluslepingus sätestatud ÜPP eesmärke, konkreetsemalt stabiliseerida põllumajandusturud ning tagada põllumajandusega tegeleva rahvastikuosa rahuldav elatustase.

69. Ühise turukorralduse meetmete hulgas on ka teatud hulk meetmeid, mille eesmärk on arvestada eripäradega põllumajandusturul, mida iseloomustab kasvav nõudluse koondumine ning samal ajal pakkumise killustatus.

28 Nii *iudex a quo* kui ka Cour de cassation'is (kassatsioonikohus) pooleli oleva menetluse kostjad näivad möönvat, et üldised erandid ei kohaldu.

29 Kohtuotsused, 26.6.1979, McCarren (177/78, EU:C:1979:164, punkt 9); 16.1.2003, Hammarsten (C-462/01, EU:C:2003:33, punkt 26) ja 26.5.2005, Kuipers (C-283/03, EU:C:2005:314, punkt 32).

30 Kohtuotsused, 9.9.2003, Milk Marque ja National Farmers' Union (C-137/00, EU:C:2003:429, punkt 94 ja seal viidatud kohtupraktika) ja 1.10.2009, Compañía Española de Comercialización de Aceite (C-505/07, EU:C:2009:591, punkt 55).

70. Olukorras, kus nagu määruse nr 2200/96 põhjenduses 7 märgitakse, „on pakkumise rühmitamine […] majanduslikult vajalikum kui kunagi varem, et tugevdada tootjate positsiooni turul," on puu- ja köögiviljade ühist turukorraldust puudutavates õigusaktides leitud, et tootjaorganisatsioonidel ja nende liitudel saab olla väärtuslik roll eriti pakkumise koondamisel ja hindade stabiliseerimisel [31] ning seetõttu on nad selle ühise turukorralduse võtmeisikud. Selles põhjenduses täpsustatakse ka, et „[tootjaorganisatsioonid] on [ühise turukorralduse] põhilised osad, tagades omal tasemel selle detsentraliseeritud toimimise." [32]

71. Seega kui nõukogu näeb ühist turukorraldust käsitlevates määrustes ja viimaste rakenduseeskirju sisaldavates määrustes ette teatud kooskõlastatud tegevuste meetmed, välistab see iseenesest konkurentsieeskirjade ja iseäranis ELTL artikli 101 lõikes 1 sätestatud konkurentsi kahjustavate kokkulepete keelu kohaldamise. Teisisõnu jäävad nende määrustega kooskõlas olevad tootjaorganisatsioonide ja nende liitude kokkulepped, otsused ja tegevused igal juhul viimati nimetatud sätte kohaldamisalast välja.

72. Seega sunnib esimene eelotsuse küsimus meid käsitlema seda, milline roll on omistatud neile ühise turukorralduse, eriti puu- ja köögiviljade ühise turukorralduse võtmeisikutele, kes on asjakohaste õigusaktide kohaselt tootjaorganisatsioonid ja nende liidud.

– Vajadus, mida õigustab tootjaorganisatsioonidele ja nende liitudele ühise turukorralduse raames antud roll

73. Tootjaorganisatsioonid [33] vastavad tungivale vajadusele tugevdada tootjate positsiooni turul ning neid määratletakse kui juriidilisi isikuid, mis on moodustatud vabatahtlikkuse ja kasulikkuse alusel, tootjate algatusel ning teatud eesmärkide saavutamiseks. Üldiselt on nende tootjate eesmärk ühendada oma vahendid, et tasakaalustada kaubandussuhteid oma valdkonna turustusahelas järgnevate turuosalistega ning eelkõige suurendada oma läbirääkimisjõudu oma toodete müümisel. Tootjaorganisatsioonide ühinemine toimub rakenduskavade alusel. Tootjaorganisatsioonidena tuleb tunnustada selliseid tootjate ühendusi, kes tõendavad, et neil on teatud minimaalne liikmete arv ning nad toodavad teatud koguse turustatavast toodangust (vt määruse nr 2200/96 artiklid 15–23).

74. Tootjaorganisatsioonid moodustatakse õigusaktides täpselt määratletud eesmärgil. [34] Tootjaorganisatsiooni loomise eesmärgid on iseäranis tagada, et tootmine kavandataks ja kohandataks vastavalt nõudlusele, edendada pakkumise kontsentreerimist ja oma liikmete toodangu turule viimist ning vähendada tootmiskulusid ja tasakaalustada omahindu. [35]

75. Nende eesmärkide saavutamiseks peavad tootjaorganisatsioonid saama reguleerida müügitingimusi ja eriti liitunud tootjate toodangu müügihindasid. Tootjad omakorda võtavad kohustuse täita tootjaorganisatsiooni poolt kehtestatud teatud eeskirju, olemata rohkem kui ühe tootjaorganisatsiooni liikmed ning müües kogu oma toodangu selle tootjaorganisatsiooni kaudu, mille liikmed nad on. [36] Samuti on oluline välja tuua, et iga sektori puhul on kehtestatud lävendid, mis põhinevad tootjate arvul või ka turustatud toodangu väärtusel, mille tootjaorganisatsioon peab tunnustuse saamiseks ületama.

31 Vt selle kohta ka määruse nr 1308/2013 põhjendus 131, sellele määrusele eelnes määrus nr 1234/2007.

32 Ülevaate andmiseks tootjaorganisatsioonide kohast ÜPPs luban endale viidet oma ettepanekule kohtuasjas Fruition Po (C-500/11, EU:C:2013:259, eriti punktid 24–31).

33 Vt eelkõige määruse nr 2200/96 põhjendused 7 ja 16 ning artiklid 11–18, määruse nr 1182/2007 artiklid 3 ja 4 ning määruse nr 1234/2007 artikkel 122.

34 Vt eelkõige määruse nr 2200/96 artikli 11 lõike 1 punkt b ning määruse nr 1234/2007 artikli 122 punkt c – mis on käesoleval juhul kohaldatavad –, mis kordavad komisjoni 16. veebruari 1972. aasta määruse (EMÜ) nr 335/72, millega määratakse kindlaks töötlemata kujul eksporditava valge suhkru ja toorsuhkru eksporditoetused, (EÜT 1972, L 42, lk 8) artiklit 13.

35 Vt määruse nr 2200/96 artikli 11 lõike 1 punkti b, mille sisu on korratud määruse nr 1182/2007 artikli 3 lõikes 1 ja määruse nr 1234/2007 artikli 122 esimeses lõigus.

36 Vt eelkõige määruse nr 2200/96 artikli 11 lõike 1 punkt c.

76. Tootjaorganisatsioonid võivad asjassepuutuvate õigusnormide kohaselt alati ühineda tootjaorganisatsioonide liitudesse[37] või kutseühingutesse.[38]

77. Määruse nr 1234/2007 artiklis 125c on sätestatud, et neid ülesandeid võivad täita ka tootjaorganisatsioonide liidud.[39]

78. Kohaldatavad õigusnormid näevad ette, et nende turuosaliste ülesanne on (i) tagada, et tootmine kavandataks ja kohandataks vastavalt nõudmisele, eriti kvaliteedi ja kvantiteedi puhul; (ii) edendada pakkumise kontsentreerimist ja oma liikmete toodetud toodete viimist turule; (iii) vähendada tootmiskulusid ja tasakaalustada omahindu; ning (iv) edendada viljelustavade, tootmistehnoloogia ja keskkonnaohutu jäätmekäitluse kasutamist, eriti vee, mulla ja maastiku kaitseks ning bioloogilise mitmekesisuse säilitamiseks ja/või arendamiseks.[40]

79. Nende ülesannete tõhusaks täitmiseks võivad nii tootjaorganisatsioonid kui nende liidud esiteks otse ostjate ühendustega läbi rääkida kogu oma liikmete toodangu müügitingimused.

80. Teiseks võivad nad reguleerida turule viidavaid koguseid.

81. Sellega seoses nähakse Euroopa Liidu õiguses sõnaselgelt ette, et tootjaorganisatsioonid võivad võtta *turult kõrvaldamise meetmeid*, see tähendab otsustada nende poolt kohaseks peetud perioodidel mitte viia turule teatud toodangukoguseid. Määruse nr 2200/96 kohaldamisaja jooksul ehk kuni 2007. aasta lõpuni käsitati neid meetmeid tootjaorganisatsioonide poolt võetavate sekkumismeetmetena ning need võisid kohalduda nii tootjaorganisatsioonide liikmete kui ka nende mitte-liikmete suhtes, kelle puhul loeti, et vastav tootjaorganisatsioon neid esindab.[41] Sellise turult kõrvaldamise süsteemi juhtimine, mis toimub rakendusfondide ja rakenduskavade kaudu,[42] eeldab, et tootjaorganisatsioonidel ja nende liitudel on teatud pädevus töötada välja eeskirju, mille asjaomane liikmesriik võib muuta kohustuslikuks kõigile konkreetse majanduspiirkonna tootjatele. Turult kõrvaldamise meetmete süsteemi muudeti oluliselt määrusega nr 1234/2007, misjärel ei käsitatud neid enam osana kriisiennetuse ja -juhtimise rakenduskavadest.[43]

82. Lisaks turult kõrvaldamise meetmetele on tootjaorganisatsioonidel ja nende liitudel õigus *tootmist planeerida*, et kohandada seda nõudmisega vastavalt asjaomastes õigusaktides määratletud eesmärkidele.[44]

83. Neist sätetest kogumis tuleneb, et tootjaorganisatsioonid ja nende liidud peavad vältimatult täitma määravat rolli oma liikmete toodangu turustamise tsentraliseerimisel. *Tegemist ongi olemuslikult kollektiivse koondumise kohtadega*.

37 Vt määruse nr 2200/96 artikkel 16, määruse nr 1182/2007 artikkel 5, määruse nr 1234/2007 artikkel 125c.

38 Vt määruse nr 2200/96 artiklid 19–21, määruse nr 1182/2007 artiklid 20 ja 21, määruse nr 1234/2007 artikkel 123.

39 Selle sätte kohaselt, mis viidi sisse määrusega nr 361/2008, võivad liikmesriigid tootjaorganisatsioonide liitu selle taotlusel tunnustada, kui liikmesriik leiab, et kõnealune liit suudab asjaomast tegevust tõhusalt teostada ning liidul ei ole kõnealusel turul valitsevat seisundit, kui see ei ole vajalik ÜPP eesmärkide saavutamiseks.

40 Määruse nr 2200/96 artikli 11 lõige 1, määruse nr 1182/2007 artikli 3 lõige 1, määruse nr 1234/2007 artikli 122 esimese lõigu punkt c (viimases ei nimetata enam viljelusmeetodite ja tootmistehnikate või keskkonda tekkivate jäätmete käitlemise alase tegevuse edendamist iseäranis vee, mulla ja maastiku kaitseks ja bioloogilise mitmekesisuse säilitamiseks, mis on siiski osaliselt ära toodud selle määruse artikli 125b lõike 1 punktis a).

41 Vt eriti määruse nr 2200/96 põhjendused 16 ja 18 ning artiklid 23 ja 24.

42 Määruse nr 2200/96 artiklid 15–18.

43 Vt määruse nr 1234/2007 artikli 103c lõike 2 punkt a.

44 Vt määruse nr 1182/2007 artikli 9 lõike 2 punkt a; määruse nr 2200/96 artikli 15 lõike 2 alapunkt a ja artikkel 3 ning määruse nr 1234/2007 artikli 103c punkt a.

84. Et mitte võtta ühise turukorraldusega seotud õigusnormidelt nende kasulikku mõju, nõuab nende ülesannete täitmine seda, et teatud tegevused, mida tootjaorganisatsioonid ja nende liidud ellu viivad ning mis on rangelt vajalikud nende ülesannete täitmiseks, jääksid konkurentsiõiguse kohaldamisalast välja. Selleks et hästi täita liidu seadusandja poolt neile ühise turukorralduse raames usaldatud ülesandeid, peavad need turuosalised korraldama kooskõlastatud tegevusi ja koondumist, mis väldivad turuseaduste kohaldamist ning on seeläbi konkurentsi ideega vastuolus.

85. Nagu ka Üldkohus rõhutanud on,[45] nõuab selliste eesmärkide saavutamine vältimatult, et asjassepuutuval tootjaorganisatsioonil on tegelik otsustusõigus müügitingimuste ja eriti müügihindade üle. Selle otsustusõiguse kohustuvad ühinenud tootjad tagama teatud kohustuste järgimisega vastavalt määruse nr 2200/96 artikli 11 lõike 1 punktile c.

86. Sellest ei saa siiski järeldada, et erinevad tootmisega seotud tootjaorganisatsioonid ja nende liidud võiksid omavahel kooskõlastatult tegutseda hindade kindlaks määramise eesmärgil. Samuti ei või see viia ELT artikli 101 lõike 1 kohaldamata jätmiseni selliste tegevuste suhtes, mis toimuvad selliste majandusüksuste või organisatsioonide sees, millele pole liikmete poolt pandud toodete turustamise kohustust. Edaspidi analüüsin seda aspekti põhjalikumalt.

87. Lisaks ülalmainitud üldistele eranditele peab nende turuosaliste tegevus, kui see välju ühist turukorraldust käsitlevates määrustes kehtestatud reguleerimismehhanismide piiridest, teatud määral jääma väljapoole konkurentsieeskirjade ja eriti ELTL artikli 101 lõike 1 kohaldamisala.

88. Sellisel juhul tuleb vaadelda aluslepingutes sätestatud põllumajandusliku erandi kõiki tagajärgi, mitte vaid ühe „spetsiifilise“ erandi omi.

89. Ent kas siiski see, et tootjaorganisatsioonide või nende liitude võetud meetmed aitavad vähemal või rohkemal määral kaasa ühist turukorraldust käsitlevate määrustega neile usaldatud ülesannete täitmisele, on piisav, et need võiksid jääda väljapoole konkurentsiõiguse kohaldamisala, nagu leiab mõni menetlusse astuja?

90. Mina nii ei arva.

91. Nagu ma alljärgnevas arutluskäigus täpsustan, peaksid konkurentsieeskirjade kohaldamisalast väljapoole jääma üksnes sellised tegevused, mis on hõlmatud asjassepuutuvate kaupade turustamise kohustusega tootjaorganisatsioonidele, nende liitudele ning kutseühendustele usaldatud eriliste ülesannete täitmisega.

– Asjassepuutuvate toodete turustamise kohustusega tootjaorganisatsioonidele ja nende liitudele usaldatud rollist tulenev vajadus

92. On ilmne, et kõnealuste meetmete suhtes ei saa konkurentsieeskirjade kohaldamist välistada pelgalt põhjusel, et need aitavad asjassepuutuva tootjaorganisatsiooni või nende liidu hinnangul kaasa selliste üldiste eesmärkide saavutamisele nagu tootmiskulude vähendamine ja omahindade tasakaalustamine.

93. Üldiselt tuleb märkida, nagu seda tegi ka komisjon, et ELTL artikli 101 lõike 1 kohaldamata jätmiseks peab olema kindel, et kõnealused tegevused tehakse „kohasel tasandil“ ja „kohase üksuse“ poolt, see tähendab asjassepuutuva toote *tootmise ja turustamise korraldamise kohustust täitva* tootjaorganisatsiooni või tootjaorganisatsioonide liidu poolt.

45 Vt kohtuotsus, 30.9.2009, Prantsusmaa *vs.* komisjon (T-432/07, ei avaldata, EU:T:2009:373, punktid 53–56).

94. Välja arvatud neil juhtudel, kus ühist turukorraldust käsitlevas määruses on täpselt kindlaks määratud konkreetsed meetmed, mida tootjaorganisatsioonid või nende liidud võtta võivad, nagu eelnimetatud turult kõrvaldamise meetmed, tuleb selliste tegevuste suhtes, mis toimuvad turul tootjaorganisatsioonide või nende liitude vahel või millesse on kaasatud nende liikmeteks mitte olevad turuosalised, kohaldada konkurentsiõiguse eeskirju.

95. Kooskõlastatud tegevus hindade ja toodetavate koguste kindlaksmääramisel ning tundliku kaubandusteabe edastamisel ei tohi hõlmata kokkuleppeid erinevate tootjaorganisatsioonide või nende liitude vahel ega selliste üksuste siseselt, millele liikmed ei ole, sõltumata tema tegelikust või eeldatavast nimetusest, pannud kohustust tegeleda nimetatud toodete turustamisega.

96. Selline nõue tuleneb minu hinnangul kaudselt, ent kindlalt neist kohaldatavatest õigusaktidest, milles määratakse kindlaks nendele üksustele pandavad pakkumise kontsentreerimise ja hindade reguleerimisega seotud ülesanded. Selleks et tootjaorganisatsioonide ja nende liitude kooskõlastatud tegevus saaks jääda välja ELTL artikli 101 lõike 1 kohaldamisalast, on vaja, et see oleks kõnealust ühist turukorraldust reguleerivates määrustes sõnaselgelt ette nähtud.

97. Samuti on määruse nr 2200/96 artikli 11 lõike 1 punktis c, määruse nr 1182/2007 artiklis 3 ja määruse nr 1234/2007 artikli 122 esimeses lõigus märgitud, et tootjaorganisatsioonidele omistatud roll puudutab üksnes selle organisatsiooni liikmete või sellega ühinenud tootjate toodangut.

98. Selles osas on Üldkohtul[46] juba olnud võimalus väljendada oma seisukohta, et määruse nr 2200/96 artikli 11 lõike 1 punkti b alapunktis 2 sätestatud pakkumise kontsentreerimise edendamine on võimalik vaid siis, kui oluline osa liikmete toodangust müüakse tootjaorganisatsiooni vahendusel. Sellise nõudmise puudumisel oleks tootjaorganisatsioonide ja/või nende liitude poolt võetud meetmete mõju turule ja pakkumise kontsentreerumisele väga piiratud.

99. Just pakkumise kontsentreerimisega ja kokkuvõttes hindade stabiliseerimisega seonduvalt neile pandud ülesannete täitmise tõhusus võib aga vajaduse korral põhjendada nende üksuste poolt konkurentsieeskirjade ja iseäranis ELTL artikli 101 lõike 1 kohaldamisalast välja jääva konkurentsivastase tegevuse korraldamist.

100. Seega olen seisukohal, et kui ühist turukorraldust käsitleva määrusega rangelt ette nähtud sekkumismeetmed välja arvata, siis peavad konkurentsieeskirjad kohalduma mitte ainult erinevate tootjaorganisatsioonide ja nende liitude vahel toimuva kooskõlastatud tegevuse suhtes, vaid ka sellise tegevuse suhtes, mis toimub üksustes, millel on kohustusi oma liikmete toodangu märkimisväärse osa suhtes.

101. Oma liikmete toodangu tootmise ja turustamise korraldamise kohustust täitva tootjaorganisatsiooni või tootjaorganisatsioonide liidu siseselt toimuvad tegevused sarnanevad tegevustega, mida tehakse ühe ettevõtja või grupi sees, mis osaleb põllumajandusturu eripärasid silmas pidades asjassepuutuval turul nagu üks majandusüksus. Sellised „organisatsioonisisesed“ tegevused jäävad konkurentsiõiguse kohaldamisalast välja. Sellises olukorras ei ole esindatud põllumeestel oma toodangu müüki puudutavatel läbirääkimistel kauba ja hinna osas mis tahes otsustusõigust.

102. Seevastu – ning sõltumata sealjuures kohaldatavates õigusaktides sõnaselgelt ette nähtud võimalustest – ei saa sellest kohaldamisalast välja jääda erinevate tootjaorganisatsioonide ja nende liitude vahelised või oma liikmete kaupade turustamise kohustust mitte täitvate üksuste siseselt toimuvad või ka ühe tootjaorganisatsiooni või tootjaorganisatsioonide liidu ja teiste asjassepuutuva turu turuosaliste vahel toimuvad tegevused, kuna selline tegevus toimub eelduslikult sõltumatute majandusüksuste vahel.

46 Vt kohtuotsus, 30.9.2009, Prantsusmaa *vs.* komisjon (T-432/07, ei avaldata, EU:T:2009:373, punktid 53–56).

103. Kuigi ühise turukorralduse määrustega taotletav pakkumise kontsentreerimise eesmärk nõuab, et turustamise kohustust täitvate tootjaorganisatsioonide ja nende liitude liikmed saaksid kooskõlastatult tegutseda, ei võimalda see konkurentsi kahjustavate kokkulepete alaste normide kohaldamata jätmist tootmis- ja turustamistingimusi käsitlevate kokkulepete suhtes, mis on sõlmitud erinevate tootjaorganisatsioonide, nende liitude ja teiste üksuste vahel, mida ei ole tunnustatud kohaldatavate õigusaktide kohaselt. Samuti ei luba see tegevusi, eriti hindade kindlaksmääramist, ühe sellise üksuse sees, kui sellel üksusel ei ole otsustusõigust oma liikmete toodangu turustamise üle. Sel juhul ei ole küsimus enam pakkumise kontsentreerimises, vaid erinevate üksuste vahelises kooskõlastatud tegevuses, mis allub jätkuvalt konkurentsile asjassepuutuva toote sihtturul.

104. Võib näida, et sellest nõudest võib lihtsalt kõrvale hoida suurematesse tootjaorganisatsioonidesse või nende liitudesse ühinemise teel. Ei tohi siiski tähelepanuta jätta, et tootjaorganisatsiooni või tootjaorganisatsioonide liidu suurusest sõltub tema tunnustamine või tunnustuse säilimine. Ühist turukorraldust puudutavates määrustes on sõnaselgelt ette nähtud, et liikmesriigid võivad taotluse alusel tunnustada tootjaorganisatsiooni või tootjaorganisatsioonide liitu, kui sellel „ei ole kõnealusel turul valitsevat seisundit“, välja arvatud juhul, kui see on vajalik ÜPP eesmärkide saavutamiseks. [47]

105. Seetõttu kuuluvad igasugused tegevused, mis lähevad kaugemale sellest, mis on rangelt vajalik tootjaorganisatsioonidele või nende liitudele nendega ühinenud tootjate suhtes pandud ülesannete täitmiseks, loomuldasa ELTL artikli 101 lõike 1 kohaldamisalasse.

106. Võttes arvesse eelnevat arutluskäiku, teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata esimesele eelotsuse küsimusele, et tootjaorganisatsioonide ja nende liitude ning kutseühenduste kokkulepped, otsused ja tegevused, mis ei kuulu vastavalt määruse nr 26 artiklis 2, määruse nr 1184/2006 artiklis 2 ja määruse nr 1234/2007 artiklis 176 sätestatud ühegi üldise erandi kohaldamisalasse, võivad jääda ELTL artikli 101 lõikes 1 sätestatud kooskõlastatud tegevuse keelu kohaldamisalast välja, kui on tuvastatud esiteks see, et need tegevused on vajalikud või lubatavad asjassepuutuvate toodete turustamise kohustust täitvatele tootjaorganisatsioonidele, nende liitudele või kutseühendustele pandud ülesannete täitmiseks ning teiseks, et neid tehakse asjassepuutuva ühise turukorralduse raames ja seda käsitlevate normidega kooskõlas.

Teine küsimus

107. Teine eelotsuse küsimus puudutab seda, kas põhikohtuasjas vaidluse all olevad tegevused, mille eesmärk oli vastavalt i) miinimumhinna kollektiivne kindlaksmääramine, ii) turule viidavate toodangukoguste kooskõlastamine ja iii) strateegilise/tundliku teabe vahetamine, võivad ELTL artikli 101 kohaldamisalast välja jääda, kuivõrd need on suunatud omahindade tasakaalustamise ning tootmise nõudmisele kohandamisega seonduvalt tootjaorganisatsioonidele ja nende liitudele usaldatud ülesannete täitmisele (vt määruse nr 2200/96 artikli 11 lõige 1, määruse nr 1182/2007 artikkel 3 ja määruse nr 1234/2007 artikli 122 esimene lõik).

108. Esiteks peab rõhutama, et määravaks ei ole iseäranis kohtuistungil välja toodud asjaolu, et need meetmed võeti seoses asjassepuutuvate turuosaliste sooviga tulla toime endiiviatootjate eeldatavate või ilmnenud raskustega, eriti mis puudutasid rasket majanduslikku olukorda võitluses jaemüügisektoriga. Selles osas on Euroopa Kohus täpsustanud, et isegi kui eeldada, et on tuvastatud, et kokkuleppe

47 Tootjaorganisatsioonide kohta vt määruse nr 1182/2007 artikli 4 lõike 1 punkt g ja määruse nr 1234/2007 artikli 125b lõike 1 punkt g ning tootjaorganisatsioonide liitude kohta määruse nr 1182/2007 artikli 5 esimese lõigu punkt b ja määruse nr 1234/2007 artikli 125c esimese lõigu punkt b.

pooled tegutsesid ilma mis tahes subjektiivse kavatsuseta konkurentsi piirata, vaid eesmärgiga kõrvaldada sektoris valitsenud kriisi tagajärgi, ei ole sellised kaalutlused ELTL artikli 101 lõike 1 kohaldamise seisukohast asjakohased, ent neid võib vajaduse korral hinnata selleks, et teha erand sama artikli lõikes 3 sätestatud keelust.[48]

109. Tahtmata asuda hindama põhikohtuasja faktilisi asjaolusid, mis kuulub ainult liikmesriigi kohtu pädevusse, tuleb siiski välja tuua, et Euroopa Kohtule esitatud toimikust nähtuva põhjal ei toimunud käesolevas asjas kõne all olevad tegevused üksnes ühe oma liikmete kauba turustamise kohustust täitva tootjaorganisatsiooni või tootjaorganisatsioonide liidu sees, vaid ulatusid ka väljapoole. Konkurentsiameti poolt uurimise käigus kogutud andmete kohaselt olid vaidlusaluste tegevustega seotud peale kümne tootjaorganisatsiooni ja neljal tootjaorganisatsioonide liidu ka veel viis tunnustamata ühendust, kellele polnud asjassepuutuvate õigusaktide kohaselt omistatud ühtki erilist ülesannet.

110. Seega tuleb teha mõni sissejuhatav märkus meetmete kohta, mida eri ühendused ja organisatsioonid võivad hindade reguleerimise ja tootmise nõudmisele kohandamise suhtes võtta.

111. Teiseks, arvestades selle kohta antud suuniseid, käsitlen ükshaaval erinevaid põhikohtuasjas vaidluse all olevate meetmete tüüpe, eristades igaühe puhul juhtumeid, mis puudutasid oma liikmete toodangu turustamise kohustust täitva tootjaorganisatsiooni või tootjaorganisatsioonide liidu liikmeid (edaspidi „organisatsioonisisene juhtum“), nendest juhtumitest, kus meetmed võeti sellistes üksustes, mis küll kvalifitseerusid tootjaorganisatsioonide või nende liitudena, kuid mis ei täitnud oma liikmete toodangu turustamise kohustusi või mis hõlmasid erinevaid tootjaorganisatsioone või nende liitusid ja/või tunnustamata üksusi (edaspidi „organisatsiooniülene juhtum“).

Sissejuhatavad tähelepanekud meetmete kohta, mida tootjaorganisatsioonid ja nende liidud võivad võtta seoses oma ülesandega reguleerida hindu ja kohandada tootmist

112. Nagu ma juba eespool märkisin, võivad tootjaorganisatsioonid ja nende liidud oma rolli tõttu hindade reguleerimisel ja tootmise kohandamisel määrata oma liikmetele kaubandustegevuse tingimusi ning korraldada kooskõlastatud tegevust.

113. Käesoleval juhul on põhiküsimus, kas selline reguleerimise ja kohandamise ülesanne võib viia ühe tootjaorganisatsiooni või ühe tootjaorganisatsioonide liidu siseselt ning selle liikmetega kooskõlastatult ühise turukorralduse esemeks olevate toodete minimaalse müügihinna kehtestamiseni.

114. Leian, et nii ei või see mingil juhul olla.

115. Organisatsioonisisese juhtumi puhul, mil ühe tootjaorganisatsiooni või ühe tootjaorganisatsioonide liidu liikmed on, nagu see ühist turukorraldust käsitlevatest õigusaktidest tuleneb, pannud talle ülesande turustada kogu või peaaegu kogu nende toodang, näib vältimatu, et tootjaorganisatsioon või tootjaorganisatsioonide liit lepib edasimüüjatega kokku kogu toodangule laieneva *ühtse hinna*. Liikmed on asjassepuutuvale tootjaorganisatsioonile või tootjaorganisatsioonide liidule andnud omamoodi mandaadi ühtsete läbirääkimiste pidamiseks iseäranis turuosalistega, kes paiknevad turustusahelas neist tagapool. See ühtne hind, mis määratakse kindlaks sõltuvalt turustamisperioodist ja asjassepuutuva kauba kvaliteedist, on iseenesest varieeruv.

116. Seetõttu olukorras, kus asjassepuutuvate kaupade ühtne turustamine tootjaorganisatsiooni või tootjaorganisatsioonide liidu kaudu toob kaasa sellise ühtse hinna kindlaksmääramise, poleks ühe sellise üksuse sees varieerumisvõimaluseta *minimaalse hinna* kehtestamisel enam iseenesest mingit mõtet.

48 Vt eelkõige kohtuotsus, 20.11.2008, Beef Industry Development Society ja Barry Brothers (C-209/07, EU:C:2008:643, punktid 19–21).

117. Minimaalse hinna kindlaksmääramisel oleks mõtet vaid siis, kui asjassepuutuva kauba tootjatel on ikkagi teatud võimalused selle toote hinna üle läbi rääkimisel.

118. Nagu konkurentsiamet välja toob, tuleb tootjaorganisatsioonidele või nende liitudele pandud „omahindade tasakaalustamise“ (*stabilising producer prices*) ülesannet vaadelda ühise turukorraldusega taotletava turgude stabiliseerimise eesmärgi raames, arvestades Euroopa õigusaktides sõnaselgelt sätestatud vahendeid (turult kõrvaldamise meetmed ja/või tootmisplaanid), ning see ei või viia ELTL artikli 101 lõike 1 kohaldamata jätmiseni miinimumhindade kehtestamise suhtes sellisel moel, nagu see näib olevat põhikohtuasjas, see tähendab kõigile tootjaorganisatsioonidele või nende liitudele siduvate ning kõigi asjassepuutuvate kaupade peaaegu kogu liikmesriigi toodangu suhtes kohaldatavate hindade kindlaksmääramise suhtes.

119. Mis puudutab organisatsiooniüleseid juhtumeid, siis kuigi tootjaorganisatsioonidele või nende liitudele on järjestikuste asjakohaste sätete[49] kohaselt pandud olulisi ülesandeid, eriti seoses pakkumise kontsentreerimise ja omahindade tasakaalustamisega, ei saa nende ülesannete tähtsust tõlgendada kui luba määrata kokkuleppel kindlaks hinnad, mis on üldiselt siduvad kõigi nende liikmete ja kogu turustatava kauba suhtes.

120. Kokkuvõttes ei saa erinevate tootjaorganisatsioonide või nende liitude vahel toimuva kooskõlastatud tegevuse ega tunnustamata üksuste sees toimuva tegevuse suhtes ELTL artiklit 101 kohaldamata jätta.

Põhikohtuasjas vaidluse all olevate meetmete analüüs

– Hindade kollektiivne kindlaksmääramine

121. Eeltoodut arvestades peaks tootjaorganisatsioonide või nende liitude vahel toimuv või nende ning muude üksuste vahel toimuv hindade kindlaksmääramine ehk nii-öelda organisatsiooniülene juhtum igal juhul kuuluma konkurentsiõiguse kohaldamisalasse, arvestades, et on hästi teada, et hindade kindlaksmääramist käsitatakse olemuselt konkurentsi tõhusat toimimist takistavana.[50]

122. See järeldus kehtib ka juhul, kui mingisuguse tootjaorganisatsiooni või tootjaorganisatsioonide liiduna määratletud üksuse liikmed ei ole sellele pannud oma toodete turustamise kohustust. Nii näib see olevat põhikohtuasjas käsitletud nii-öelda juhtimisfunktsiooniga tootjaorganisatsioonide liitude puhul.[51]

123. Mis puutub organisatsioonisisestesse juhtumitesse, siis saab laiendada juba minu poolt eelnevalt mainitut, et liikmete kaupu puudutava ühtse hinna süsteemi olemasolu tõttu pole ühe turustamise kohustust täitva tootjaorganisatsiooni või tootjaorganisatsioonide liidu siseselt miinimumhindade kindlaksmääramisele õigustust.

124. Üldiselt näib vajalik meenutada, et kui rääkida ühtse ühise turukorralduse raames loodud süsteemi ülesehitusest, siis peab hindade stabiliseerimine/reguleerimine toimuma ühist turukorraldust käsitlevates õigusaktides sõnaselgelt ette nähtud ning asjaomasele turule viidavate kaupade koguste reguleerimisele suunatud meetmetega, see tähendab tootjaorganisatsioonide ja nende liitude sees võetavate turult kõrvaldamise meetmete ja tootmisplaanidega.

49 Vt määruse nr 2200/96 artikli 11 lõike 1 punkt b ja määruse nr 1234/2007 artikkel 122. Määruse nr 1234/2007 artikli 122 esimene lõik määrusega nr 361/2008 kehtestatud redaktsioonis.

50 Vt kohtuotsus, 11.9.2014, CB *vs.* komisjon (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, punkt 51).

51 Vastuseks Euroopa Kohtu kirjalikule küsimusele märkis komisjon, et nendel Prantsuse õiguses tunnustatud, ent ühist turukorraldust käsitlevates õigusaktides mitte ette nähtud juhtimisfunktsiooniga tootjaorganisatsioonide liitudel ei ole kaupade turustamise kohustust. Nad täidavad toodete või tootegruppide kaupa üleriigilisel tasandil koordineerivaid ülesandeid nõudmise ja pakkumise paremaks kohandamiseks ning kriisiennetuse ja -ohjamise tegevuste optimeerimiseks.

125. See hindade stabiliseerimise/reguleerimise ülesanne võib näiteks seisneda asjassepuutuva tootjaorganisatsiooni või tootjaorganisatsioonide liidu poolt turu olukorda kajastavate andmete levitamises, ent ühelgi juhul ei või see väljenduda soovitusliku hinnaskaalana. See ülesanne võib viia ka selleni, et asjassepuutuvad tootjaorganisatsioonid või nende liidud väljastavad teatud soovitusi seoses turule viidavate kaubakogustega.

126. Selles osas olen arvamusel, et tootjaorganisatsioonide või nende liitude vahel miinimumhindade kehtestamist ei saa õigustada ka „kõrvaldamishindade" olemasoluga, mis teoreetiliselt olid ette nähtud enne ühtse ühise turukorralduse loomist määrusega nr 1234/2007. Kõrvaldamishinda defineeritakse nimelt hinnana, alla mille ühinenud tootjad teatud kogust (ja mitte kõike) oma liikmete toodetud kaupadest turule ei vii, ning viimased saavad vastutasuna hüvitist. Tootjaorganisatsioonide või nende liitude liikmete ülejäänud toodang allutatakse jätkuvalt turujõududele ja seda ei saa turustada eelnevalt liikmete poolt kindlaks määratud miinimumhinnaga.

127. Seega kokkulepe, ühinenud ettevõtjate otsus või kooskõlastatud tegevus, mis seondub hinnaga, eriti kui selle eesmärk on miinimumhinna kindlaksmääramine, ei saa ühelgi juhul ELTL artikli 101 lõike 1 kohaldamisalast välja jääda.

128. Kokkuvõttes ei saa minu hinnangul tootjatevaheline miinimumhindade kindlaksmääramine, toimugu see siis oma liikmete toodangu turustamise kohustust täitva tootjaorganisatsiooni või tootjaorganisatsioonide liidu siseselt või erinevate tootjaorganisatsioonide või tootjaorganisatsioonide liitude vahel, ELTL artikli 101 kohaldamisalast välja jääda.

– Turule viidavate koguste kooskõlastamine

129. Tuleb tunnistada, et eriti seoses põllumajandustootmise killustatusega, mis võib asjaomaste toodete üldiselt tugevasti koondunud nõudmist silmas pidades turu tasakaalust välja viia, võib turule viidavate koguste kooskõlastamine kaasa aidata tootmise planeerimisele ja selle nõudmisega kohandamisele. See võib omakorda kaasa aidata nii asjassepuutuvate turgude stabiilsuse tagamisele, reguleerides seda, kui palju ja milliseid kaupu turul pakutakse, ning ka hindade reguleerimisele selleks, et kindlustada põllumajandusega tegeleva rahvastikuosa rahuldav elatustase.

130. Asjassepuutuvates õigusaktides nähakse sellega seoses ette, et tootjaorganisatsioonid või nende liidud võivad kehtestada eeskirju teatud kaupade pakkumise kohandamiseks vastavalt turu nõudmisele, see tähendab planeerida teatud ajahetkel pakutavate toodete kogust selleks, et hoida müügihind teatud tasemel.

131. Kuni ühtse ühise turukorralduse kehtestamiseni määrusega nr 1234/2007 oli selles valdkonnas kehtivates õigusaktides ette nähtud ka võimalus võtta turult kõrvaldamise meetmeid, mis võimaldasid konjunktuurist lähtuvaid tegevusplaane, mängides turule viidavate kogustega. Tootjaorganisatsioonid ja nende liidud võisid ka otsustada jätta turule viimata oma liikmete poolt teatud perioodil toodetud kaubakoguseid.

132. Nagu eelnevalt märkisin, vähendas määrus nr 1234/2007 selliste turult kõrvaldamise meetmete kasutamise võimalusi, kuna sestpeale käsitatakse neid ainult kriisiennetuse või -juhtimise meetmetena ja neid ei saa enam põhimõtteliselt laiendad kõigile tootjatele nagu varem.

133. Arendades edasi ülalpool toodud põhjendusi, mis puudutasid hindade reguleerimist, olen siiski arvamusel, et sõltumata varasemast (eeskätt määruse nr 2200/96 artiklist 23 tulenenud)[52] võimalusest võtta turult kõrvaldamise meetmeid konjunktuurist lähtuvate tegevusplaanide alusel, tuleks turule viidavate koguste kooskõlastamist käsitada erinevalt sõltuvalt sellest, kas tegemist on organisatsioonisisese või -ülese juhtumiga.

134. Organisatsioonisisese juhtumi puhul võivad sellised meetmed, mis on tegevusplaanide raames Euroopa õigusaktide kohaselt ette nähtud, jääda selle sätte kohaldamisalast välja, kui need on suunatud tootmise reguleerimisele konkreetsete kaupade hindade stabiliseerimise eesmärgil.

135. Seevastu organisatsiooniülese juhtumi puhul ei saa sellised tegevused ELTL artikli 101 lõike 1 kohaldamisalast välja jääda. Tuleb rõhutada, et alates ühtse ühise turukorralduse loomisest määrusega nr 1234/2007 ei ole enam võimalik tootjaorganisatsioonide või nende liitude siseselt võetud turult kõrvaldamise meetmete laiendamine nende tootjate suhtes, kes ei ole nende üksuste liikmed.

136. Käesoleval juhul näib, et süüks arvatud tegevused seisnesid kokkulepetes, mis puudutasid turule viidavate koguste üldist piiramist ja kontrolli kogu endiiviaturul tervikuna. Selline üleriigilise mõjualaga kokkulepe, mis on sõlmitud mitme tootjaorganisatsiooni ja tootjaorganisatsioonide liidu vahel ja mis viib kahtlemata pikaajalise tootmise piiramiseni, ei jää konkurentsieeskirjade kohaldamisalast välja.

– Strateegilise teabe vahetamine

137. Eelnevalt toodud lähenemise eeskujul tuleb eristada neid tegevusi, mis toimusid ühe tootjaorganisatsiooni või tootjaorganisatsioonide liidu sees, nendest, mille eesmärk oli tegelikult kehtestada üldine ja üleriigiline hinnapoliitika kõigile tootjatele, sõltumata sellest, kas nad kuulusid mõnesse neist organisatsioonidest või liitudest.

138. Organisatsioonisisese juhtumi puhul tuleb tõdeda, et tootjaorganisatsioonidele ja nende liitudele ühise turukorralduse raames antud ülesanded nõuavad ühe tootjaorganisatsioonide liidu siseselt strateegilise teabe vahetamist. Neile pandud hindade stabiliseerimise ja/või tootmise planeerimise ning nõudmisele kohandamise ülesannete täitmine satuks kaupade iseloomu ja tootmismahtusid, aga ka ka turule viidud või ladudes olevaid koguseid puudutavate andmete edastamata jätmise korral suuresti ohtu.

139. Seda vajadust tunnustatakse ka määruses (EL) nr 543/2011,[53] mille artiklis 23 on sätestatud, et „[l]iikmesriigid tagavad, et tootjaorganisatsioonidel on personal, infrastruktuur ja varustus, mis on vajalikud […] et nad suudavad täita oma peamisi ülesandeid," milleks on eriti „oma liikmete toodangu tundmine" ja „oma liikmete toodangu kogumine, sorteerimine, ladustamine ja pakendamine."

140. Seega sellise organisatsioonisisese juhtumi puhul tuleb kohtul tuvastada, kas süüks arvatava teabe vahetamise näol on tegemist tootjaorganisatsioonide ja tootjaorganisatsioonide liitude ülesannetega lahutamatult seotud tegevusega, mille suhtes ei kuulu kohaldamisele konkurentsieeskirjad, iseäranis ELTL artikli 101 lõige 1.

141. Seevastu organisatsiooniülese juhtumi puhul tuleb teabe vahetamise suhtes kohaldada ELTL artikli 101 lõiget 1.

52 Nii näib see olevat põhikohtuasjas. Põhikohtuasja toimikust nähtub, et aastatel 1998–2007 kasutasid tootjaorganisatsioonide liidud turult kõrvaldamise meetmeid, mille sisu oli see, et tootjaorganisatsioonid ja nende liidud ei võinud teatud aja jooksul oma liikmete toodetud kaupa üle teatud koguste turule viia.

53 Komisjoni 7. juuni 2011. aasta määrus, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1234/2007 üksikasjalikud rakenduseeskirjad seoses puu- ja köögiviljasektori ning töödeldud puu- ja köögivilja sektoriga (ELT 2011, L 157, lk 1).

142. Tulles tagasi põhikohtuasja juurde, näib, et etteheidetud teabevahetus seisnes tootjaorganisatsioonide ja nende liitude ning teiste konkureerivate üksuste vahelises hinnainfo vahetamises. Minu hinnangul on välistatud järeldus, et see on seostatav ühise turukorralduse raames tootjaorganisatsioonidele või nende liitudele pandud ülesannetega.

143. Sellega seoses tuleb rõhutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on teabevahetusel konkurentsivastane eesmärk, kui see võib kõrvaldada teadmatuse seoses asjaomaste ettevõtjate kavandatava käitumisega. [54]

144. Seevastu võib teabevahetust teatud tingimustel pidada konkurentsieeskirjadega kooskõlas olevaks: turu vähene kontsentreeritus, avalik teave või koondteave ning teave, mis ei ole käsitatav hinnaskaaladena ja/või ei võimalda teada saada turuosaliste kõiki hindu.

145. Lisaks on põllumajandusturgudel omad eripärad, eriti tulenevalt ühise turukorralduse kehtestamisest, mis õigustavad teabevahetust leebematel tingimustel kui mõnel vähem reguleeritud turul.

146. Käesoleval juhul ei näi aga olevat tõendatud, et vaidlusalune teabevahetus, mille eesmärk oli kõige tõenäolisemalt leppida kokku kõnealuste kaupade hindades, oleks olnud tingitud kõnealuse turu eripärast.

147. Kokkuvõttes, määruse nr 2200/96 artikli 11 lõiget 1, määruse nr 1182/2007 artikli 3 lõiget 1 ja määruse nr 1234/2007 artikli 122 esimest lõiku, kus sätestatakse tootjaorganisatsioonidele ja nende liitudele määratud ülesannete hulgas omahindade tasakaalustamine ja tootmise kohandamine vastavalt nõudmisele, tuleb tõlgendada nii, et miinimumhindade kollektiivne kindlaksmääramine tootjaorganisatsioonide ja/või nende liitude vahel ei saa mingil juhul jääda ELTL artikli 101 lõike 1 kohaldamisalast välja. Mis puudutab nende organisatsioonide ja nende liitude vahel minimaalseid hindu puudutava strateegilise teabe vahetamist, siis pelgalt põhjusel, et see võis kaasa aidata tootjaorganisatsioonide ja nende liitude üldiste eesmärkide saavutamisele, ei jää ka see ELTL artikli 101 lõikes 1 sätestatud konkurentsi kahjustava tegevuse keelu kohaldamisalast välja. Et see nii oleks, tuleb liikmesriigi kohtul tuvastada, et kõnealused tegevused olid esiteks vajalikud või lubatavad kõnealuste toodete turustamise kohustust täitnud tootjaorganisatsioonidele, nende liitudele või kutseühendusele pandud erilise ülesande täitmiseks ning teiseks, et need tehti asjassepuutuvat ühist turukorraldust käsitlevate õigusaktide raames ja nendega kooskõlas.

148. Sellised tegevused, nagu on vaidluse all põhikohtuasjas ja mis toimusid erinevate tootjaorganisatsioonide ja nende liitude ning tunnustamata üksuste vahel, mille eesmärk oli miinimumhindade kehtestamine, hindade kooskõlastamine ning strateegilise teabe vahetamine, ei ole sellised, mis võiksid kuidagi ELTL artikli 101 lõike 1 kohaldamisalast välja jääda.

Ettepanek

149. Eespool toodud mõttekäiku silmas pidades teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Cour de cassation'i (kassatsioonikohus, Prantsusmaa) eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. Tootjaorganisatsioonide ja nende liitude ning kutseühenduste kokkulepped, otsused ja tegevused, mis ei kuulu ühegi vastavalt 4. aprilli 1962. aasta määruse nr 26 (millega kohaldatakse teatavaid konkurentsieeskirju põllumajandussaaduste ja toodete tootmise ja nendega kauplemise suhtes) artiklis 2, nõukogu 24. juuli 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1184/2006 (millega kohaldatakse teatavaid konkurentsieeskirju põllumajandustoodete ja saaduste tootmise ja nendega kauplemise suhtes) artiklis 2 ning nõukogu 22. oktoobri 2007. aasta määruse (EÜ) nr 1234/2007 (millega

54 Vt eelkõige kohtuotsus, 28.5.1998, Deere *vs.* komisjon (C-7/95 P, EU:C:1998:256, punkt 88).

kehtestatakse põllumajandusturgude ühine korraldus ning mis käsitleb teatavate põllumajandustoodete erisätteid (ühise turukorralduse ühtne määrus)) artiklis 176 sätestatud üldise erandi kohaldamisalasse, võivad jääda ELTL artikli 101 lõikes 1 sätestatud kooskõlastatud tegevuse keelu kohaldamisalast välja, kui on tuvastatud esiteks see, et need tegevused on vajalikud või lubatavad asjassepuutuvate toodete turustamise kohustust täitvatele tootjaorganisatsioonidele, nende liitudele või kutseühendustele pandud ülesannete täitmiseks, ning teiseks see, et neid tehakse asjassepuutuva ühise turukorralduse raames ja seda käsitlevate normidega kooskõlas.

2. 28. oktoobri 1996. aasta määruse (EÜ) nr 2200/96 (puu- ja köögiviljaturu ühise korralduse kohta) artikli 11 lõiget 1, 26. septembri 2007. aasta määruse (EÜ) nr 1182/2007 (millega kehtestatakse puu- ja köögiviljasektori erieeskirjad, muudetakse direktiive 2001/112/EÜ ja 2001/113/EÜ ning määrusi (EMÜ) nr 827/68, (EÜ) nr 2200/96, (EÜ) nr 2201/96, (EÜ) nr 2826/2000, (EÜ) nr 1782/2003 ja (EÜ) nr 318/2006 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 2202/96) artikli 3 lõiget 1 ja määruse nr 1234/2007 artikli 122 esimest lõiku, kus sätestatakse tootjaorganisatsioonidele ja nende liitudele määratud ülesannete hulgas omahindade tasakaalustamine ja tootmise kohandamine vastavalt nõudmisele, tuleb tõlgendada nii, et miinimumhindade kollektiivne kindlaksmääramine tootjaorganisatsioonide ja/või nende liitude vahel ei saa mingil juhul jääda ELTL artikli 101 lõike 1 kohaldamisalast välja. Mis puudutab nende organisatsioonide ja nende liitude vahel hindu puudutava strateegilise teabe vahetamist, siis pelgalt põhjusel, et see võis kaasa aidata tootjaorganisatsioonide ja nende liitude üldiste eesmärkide saavutamisele ei jää ka see ELTL artikli 101 lõikes 1 sätestatud konkurentsi kahjustava tegevuse keelu kohaldamisalast välja. Et see nii oleks, tuleb liikmesriigi kohtul tuvastada, et kõnealused tegevused olid esiteks vajalikud või lubatavad kõnealuste toodete turustamise kohustust täitnud tootjaorganisatsioonidele, nende liitudele või kutseühendusele pandud erilise ülesande täitmiseks ning teiseks, et need tehti asjassepuutuvat ühist turukorraldust käsitlevate õigusaktide raames ja nendega kooskõlas.

Sellised tegevused, nagu on vaidluse all põhikohtuasjas ja mis toimusid erinevate tootjaorganisatsioonide ja nende liitude ning tunnustamata üksuste vahel, mille eesmärk oli miinimumhindade kehtestamine, hindade kooskõlastamine ning strateegilise teabe vahetamine, ei ole sellised, mis võiksid kuidagi ELTL artikli 101 lõike 1 kohaldamisalast välja jääda.